

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Tule mukaan, sinä olet tärkeä!

Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden osallistumis-
mahdollisuuksien edistäminen järjestötoiminnassa

Hanna Kääriäinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

3 / 2013

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Hanna Kääriäinen	Sivumäärä 42 ja 3 liitesivua
Työn nimi Tule mukaan, sinä olet tärkeä! Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden osallistumismahdollisuuksien edistäminen järjestötoiminnassa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Kristiina Hämäläinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, Ville Elonheimo	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni idea on lähtöisin Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunnan Venäjä-työryhmästä. Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunta (JANE) on maakunnallinen yhteistoimintaelin, jonka jäsenet edustavat järjestöjä eri toimialoilta. Venäjä-työryhmä on yksi Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunnan työryhmistä.</p> <p>Opinnäytetyöni tavoitteena on tuoda esille Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden kokemuksia järjestötoiminnasta sekä selvittää, millaista toimintaa Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt haluaisivat järjestöiltä, mitkä tekijät edistävät ja estävät osallistumista järjestötoimintaan sekä miten Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden osallistumismahdollisuuksia järjestötoimintaan voitaisiin parantaa. Opinnäytetyöni tulosten avulla on tarkoitus kehittää monikulttuurista järjestötoimintaa Pohjois-Karjalassa.</p> <p>Opinnäytetyöni tutkimuskysymykseksi muodostui se, miten Venäjältä Suomeen muuttaneita henkilöitä saataisiin aktiivisemmin ja enemmän mukaan järjestötoimintaan. Laadullisessa opinnäytetyössäni teemahaastateltiin seitsemää, aktiivista Venäjältä Suomeen muuttanutta, järjestötoimijaa. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Tulosten analysoinnissa hyödynnettiin koodausta, teemoittelua ja kvantifikoimista.</p> <p>Opinnäytetyöni tulosten mukaan järjestötoimintaan osallistumista edistävät tai helpottavat sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan sekä ymmärrys järjestötoiminnasta, Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden ystävät ja tuttavat, järjestötoimintaan mukaan kutsuminen, Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden oma aktiivisuus, ”matalankynnyksen” toiminta sekä järjestötoiminnasta tiedottaminen. Tulosten mukaan asioiden tiedottaminen venäjän kielellä nousi keskeiseksi kehittämistarpeeksi. Opinnäytetyöni tuloksia voidaan hyödyntää monikulttuurisen järjestötoiminnan kehittämisessä sekä Pohjois-Karjalassa että valtakunnallisesti.</p>	
Asiasanat yhdistys, järjestö, järjestötoiminta, osallistuminen, osallisuus, monikulttuurisuus, Venäjä	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Hanna Kääriäinen	Number of Pages 48
Title Participate, you are important! How to promote the possibilities to participate in NGOs among people originally from Russia living in Finland?	
Supervisor(s) Kristiina Hämäläinen	
Subscriber and/or Mentor Ville Elonheimo, North Carelian Association for Social Welfare	
Abstract <p>The idea for the thesis came from a group called Working group on Russia which is a part of JANE, a Regional Council of NGOs in North Karelia. The aim of the thesis is to present the experiences of people of Russian origin living in Finland who participate in Finnish NGOs, to further investigate what kind of activities people would want from Finnish NGOs and what are the factors that promote or prevent taking part in NGOs. Furthermore, the aim is to find out how to improve people's opportunities to participate in NGOs. In addition, the intention of the thesis is to provide information that can be used in developing multicultural NGO work in North Karelia. The theme of my thesis is how to get people in Finland with Russian origin to become more active and more involved in NGOs.</p> <p>The thesis was carried out by using qualitative research methods. The material for the research was gathered with the help of a semi-structured interview. I interviewed seven active association members who have moved from Russia to Finland. The interviews were recorded and transcribed. The results were analyzed by coding, quantifying and by categorizing themes.</p> <p>According to my thesis, the key factors that promote participation in NGOs are adaption to Finnish society, understanding the nature of NGOs in Finland, the role of friends and acquaintances, inviting people to NGOs, a person's own activity and informing people about the activities of NGOs. According to the results, giving out information in Russian language emerged as a key developmental need. The results can be used in NGOs' multicultural work in North Karelia, as well as on national level.</p>	
Keywords NGO, to participate, participating, multiculturalism, Russia	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Yhdistys ja järjestö käsitteinä	6
1.2 Monikulttuurinen Suomi ja Pohjois-Karjala	8
2 JÄRJESTÖT OSALLISUUDEN EDISTÄJINÄ	10
2.1 Osallistumisen ja osallisuuden edistäminen – katsaus lakeihin ja strategioihin	10
2.2 Osallistumisesta osallisuuteen	11
2.3 Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunta	13
2.3.1 Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunnan Venäjä-työryhmä	14
3 NÄKÖKULMIA JÄRJESTÖTOIMINTAAN RAJAN MOLEMMIN PUOLIN	14
3.1 Järjestötoiminta Venäjällä	15
3.2 Järjestötoiminta Suomessa	17
3.3 Järjestötoiminta Pohjois-Karjalassa	19
4 OPINNÄYTETYÖN TOTETUS	20
4.1 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset	20
4.2 Aineiston keruu	21
4.3 Haastattelu monikulttuurisessa kontekstissa	23
4.4 Aineiston analyysin vaiheet	23
5 TULOKSET	25
5.1 Toiveita toiminnasta	25
5.2 Järjestötoimintaan osallistumista edistävät tekijät	26
5.3 Järjestötoimintaan osallistumista vaikeuttavat tekijät	28
5.4 Osallistumismahdollisuuksien lisääminen	29
5.4.1 Tiedottaminen	29
5.5 Muita tutkimuksia	31
5.6 Tulosten luotettavuus	32
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	33
7. LOPUKSI	37

LÄHTEET

39

LIITTEET

43

1 JOHDANTO

Monikulttuurisuus ja -kielisyys ovat yhä enemmän osa suomalaista yhteiskuntaa. Kulttuurien kohtaaminen vaatii sopeutumista. Kulttuurimuutoksen kaksiulotteisessa näkemyksessä kulttuurivähemmistöt säilyttävät vaihtelevissa määrin oman kulttuurin sopeutuessaan samalla enemmistöyhteiskuntaan. Myös enemmistökulttuurilta odotetaan sopeutumista monikulttuurisuuteen. (Liebkind 2000, 171.) Vuonna 2010 Pohjois-Karjalan väestöstä ulkomaalaisia oli 1,8 %, joista suurin ulkomaalaisryhmä oli venäläiset (Ratinen 2011).

Opinnäytetyöni aiheen sain Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunnan Venäjä-työryhmältä. Venäjä-työryhmässä on pohdittu, millaista toimintaa Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt haluaisivat järjestöiltä ja miten Venäjältä muuttaneiden henkilöiden mahdollisuuksia osallistua järjestötoimintaan voitaisiin edistää. Järjestöjen Venäjä-yhteistyöryhmä on yksi Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunnan työryhmistä, jonka yhtenä osatavoitteena on muun muassa tehdä järjestötoimintaa tutuksi venäläisille maahanmuuttajille (Jelli-järjestötietopalvelu 2012a). Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunta on maakunnallinen yhteistoimintaelin, jonka jäsenet edustavat järjestöjä eri toimialoilta (Jelli-järjestötietopalvelu 2013b).

Opinnäytetyöni tutkimuskysymys on: ”Miten Venäjältä Suomeen muuttaneita henkilöitä saataisiin enemmän ja aktiivisemmin mukaan järjestötoimintaan?” Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda esille Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden kokemuksia suomalaisesta järjestötoiminnasta sekä selvittää, millaista toimintaa Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt haluaisivat järjestöiltä. Lisäksi tarkoitus on selvittää, mitkä tekijät edistävät ja vaikeuttavat Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden osallistumista järjestötoimintaan sekä miten heidän osallistumismahdollisuuksiaan järjestötoimintaan voitaisiin parantaa. Tavoitteena on tuottaa sellaista tietoa, joka auttaa ideoimaan ja toteuttamaan oikeanlaisia toimenpiteitä Venäjältä muuttaneiden henkilöiden mukaan saamiseksi järjestötoimintaan. Opinnäytetyöni tuloksia hyödynnetään Pohjois-Karjalan Järjestöasian neuvottelukunnan Venäjä-työryhmässä sekä pohjoiskarjalaisten järjestöjen toiminnassa.

Opinnäytetyöni tulokset ovat tärkeitä järjestötoiminnassa sen toiminnan uudistamisen kannalta: tätä aihetta on tutkittu vain vähän ja kuitenkin maahanmuutto ja kansainvälisyys ovat lisääntyneet. Järjestöjen rooli sekä kotoutumisen edistäjänä että myönteisen vuorovaikutuksen edistämiseksi eri etnisten kulttuurien välillä nähdään merkittävänä. Yhteistoiminta yhdistyksissä tai harrastuksissa nähdään yhtenä kantaväestön ja maahanmuuttajien vuorovaikutusta lisäävänä tekijänä. (Sisäasiainministeriö 2013.)

Opinnäytetyöni tietoperustassa olen käsitellyt opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä: yhdistys, järjestö, osallistuminen ja osallisuus. Tilastojen avulla olen ilmentänyt sitä, kuinka paljon Venäjältä Suomeen muuttaneita henkilöitä on Suomessa ja Pohjois-Karjalassa. Tämän lisäksi käsittelen tietoperustassa järjestöjen ja osallisuuden välistä yhteyttä, järjestöjen roolia osallisuuden edistäjänä ja järjestötoiminnan taustoja ja nykytilaa sekä Suomessa että Venäjällä. Opinnäytetyössäni käytän yhdistystä tai järjestöä yleisnimenä kuvaamaan rekisteröityä yhdistystä.

Opinnäytetyöni ”punainen lanka” on osallisuus, osallistumisen kautta osalliseksi tuleminen: Kokemus osallisuudesta ja tätä kautta syntyvä halu sekä kyky vaikuttaa ja toimia aktiivisesti itselle tärkeiden asioiden puolesta. Kehittämistyön, osallistumisen ja osallisuuden edistämisen lähtökohtana on oltava kaksisuuntainen vuoropuhelu sekä ihmisten arkipäivän ja todellisuuden tunteminen. Toivon, että opinnäytetyöni on omalta osaltaan edistämässä kaksisuuntaisen vuoropuhelun lisääntymistä, osallisuutta sekä monikulttuurisen järjestötoiminnan kehittymistä Pohjois-Karjalassa.

1.1 Yhdistys ja järjestö käsitteinä

Suomessa yhdistykselle ja järjestölle annetaan seuraavia merkityksiä: Yhdistys on useamman kuin kahden henkilön vapaaehtoisuuteen perustuva yhteenliittymä. Yhdistys on perustettu jotakin yhteistä intressiä tai ideaa varten. Muita tunnusmerkkejä yhdistykselle ovat yhdistyksen riippumattomuus valtiosta tai muusta julkisesta sektorista, voittoa tavoittelematon toiminta ja se, että enemmistö jäsenistä ei ole palkkasuhteessa yhdistykseen. (Pyykkönen 2007a, 32; Siisiäinen & Kankainen 2009, 92.)

Loimun (2012, 23) mukaan yhteenliittymää voidaan pitää käytännössä yhdistyksenä, kun se täyttää seuraavat ehdot: Sillä on kolme jäsentä, sillä on jokin aatteellinen tarkoitus ja toiminta on tarkoitettu pysyväksi. Yhdistys voi olla joko rekisteröity tai rekisteröimätön yhdistys. Yhdistyksen jäsenenä voi olla sekä luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä, esimerkiksi muita rekisteröityjä yhdistyksiä. Rekisteröity yhdistys on oikeushenkilö. Tämä tarkoittaa sitä, että yhdistys voi hankkia oikeuksia, tehdä sitoumuksia sekä olla asianosaisena tuomioistuimessa tai muun viranomaisen luona. Rekisteröidyn yhdistyksen sitoumuksista ja velvoitteista vastaa yhdistys. Yhdistyksestä voidaan käyttää myös muita nimityksiä, kuten osasto, kerho, seura ja klubi. (Yhdistyslaki 1989/503; Loimu 2012, 23–25, 28.)

Järjestön käsite on yhdistystä vakiintumattomampi. Järjestöistä puhutaan usein myös yhdistyksen synonyymina. (Siisiäinen & Kankainen 2009, 92.) Keskeisiä eroja yhdistysten ja järjestöjen välillä ovat Pyykkösen (2007b, 15) mukaan seuraavat asiat: Järjestöjen toimintakenttä on kansallinen, kun taas yhdistykset toimivat paikallisesti ja alueellisesti. Järjestöjen toiminta on ammattimaisempaa ja perustuu pääosin palkattujen työntekijöiden toimintaan. Yhdistysten toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja asian harrastamiseen sekä henkilökohtaisille ja kasvokkaisille kontakteille.

Peltosalmen ja Siisiäisen yhdistysten toimialan mukaisessa luokittelumallissa yhdistykset on jaettu yhdeksään eri kategoriaan: poliittiset yhdistykset, ammattiin ja elinkeinoon liittyvät yhdistykset, sosiaali- ja terveysalan yhdistykset, kulttuurialan yhdistykset, vapaa-ajan yhdistykset, urheilu- ja liikuntayhdistykset, uskontoon ja maailmankatsomukseen liittyvät yhdistykset, maanpuolustukseen ja kansainvälisiin suhteisiin liittyvät yhdistykset ja muut yhdistykset, joihin kuuluvat esimerkiksi eläkeläisyhdistykset, marttayhdistykset, vapaaehtoiseen pelastustoimintaan ja liikenne- ja vesiliikenneturvallisuuteen liittyvät yhdistykset, seksuaalisen tasa-arvon ja seksuaalisten vähemmistöjen yhdistykset. (Peltosalmi & Siisiäinen 2001, 7–10.) Yhdistyslain (1989/503) mukaan yhdistyksen saa perustaa aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten. Tarkoitus ei saa kuitenkaan olla lain tai hyvien tapojen vastainen. Aatteellinen tarkoitus voidaan ymmärtää jonkin aatesuunnan edistämisenä, jonkin ryhmän etujen valvontana, hyväntekeväisyytenä, palvelujen tuottamisena jäsenille,

palvelujen tuottamisena muille kuin jäsenille sekä yhdessäolomahdollisuuksien tarjoamisena jäsenille ilman varsinaista aatteellisuutta. (Loimu 2012, 23–24.)

1.2 Monikulttuurinen Suomi ja Pohjois-Karjala

Ulkomailta suuntautuva muutto Suomeen on viime vuosina kasvanut ja maahanmuuton syyt ovat monipuolistuneet. Kaksikymmentä vuotta sitten maahanmuuton syynä olivat lähinnä humanitaariset syyt. Nykyään Suomeen muutetaan yhä enemmän työn, opiskelun ja perhesiteiden perusteella. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 9.) Venäjänkielisten muutto Suomeen alkoi lisääntyä 1990-luvun alussa. Tähän vaikuttivat muiden muassa Neuvostoliiton hajoaminen ja globalisaatio. 1990-luvulta 2000-luvun alkuun suurin maahanmuuttajaryhmä oli suomensukuiset paluumuuttajat. Muita Suomeen muuttamisen syitä olivat avioliiton solmiminen, opiskelu ja työnteko. (Alanen 2007.)

Venäläisten henkilöiden määrää Suomessa ja Pohjois-Karjalassa voidaan tarkastella kansalaisuutta, kieltä ja syntymämaata koskevien tilastojen avulla. Yksittäisen tilaston tarkastelu ei kuitenkaan aina anna yksiselitteistä kuvaa siitä, miten paljon eri etnisiin ryhmiin kuuluvia henkilöitä on Suomessa. Esimerkiksi kansalaisuutta tarkasteltaessa jäävät laskusta pois ne ulkomaalaiset henkilöt, joilla on jo Suomen kansalaisuus. (Martikainen, Sintonen & Pitkänen 2006, 30.) Seuraavien tilastotietojen tarkoituksena on antaa tietoa siitä, miten paljon venäläisiä on Suomessa ja Pohjois-Karjalassa. Taulukosta 1. voi verrata keskenään ”Venäjän kansalaisuus”, ”äidinkieli venäjä” sekä ”syntymämaa Venäjä tai entinen Neuvostoliitto yhteensä” -tilastojen henkilömääriä. Tilastoja ja tätä opinnäytetyötä kokonaisuudessaan luettaessa on kuitenkin muistettava välttää yksinkertaistamista: Venäjältä Suomeen muuttaneita henkilöitä ei voi ajatella yhtenä homogeenisenä ryhmänä vaan jokainen on yksilö omine taustoineen, kulttuurivaikutteineen ja tarinoineen.

Taulukko 1: Väestörakenne Suomessa ja Pohjois-Karjalassa vuonna 2010

Vuosi 2010	Suomi	Pohjois-Karjala
	henkilömäärä	henkilömäärä
kaikki kansalaisuudet yhteensä	5 375 276	165 866
ulkomaan kansalaisia	167 954	2987
Venäjän kansalaisia	28 426	1483
äidinkieli venäjä	54 559	2297
syntymämaa Venäjä	8030	641
syntymämaa entinen Neuvostoliitto	48 678	1679
syntymämaa Venäjä tai entinen Neuvostoliitto yhteensä	56 708	2320

Vuonna 2010 Suomessa asui 167 954 ulkomaan kansalaista, joista 28 426 henkilöä eli 16,9 % oli venäläisiä. Vuoden 2010 lopussa Suomessa asui 15 348 kaksoiskansalaista, joilla on Suomen kansalaisuuden lisäksi Venäjän kansalaisuus. Tilastoissa ne henkilöt, joilla on kaksoiskansalaisuus, ovat Suomen kansalaisia. Tarkasteltaessa Suomen väestöä äidinkielen mukaan, oli venäjä neljänneksi suurin kieliryhmä suomen, ruotsin ja saamen kielen jälkeen. Venäjää äidinkielenään puhuvia henkilöitä oli 54 559. Tarkasteltaessa Suomen väestöä syntymämaan mukaan entisessä Neuvostoliitossa syntyneitä henkilöitä oli 48 678 henkilöä ja Venäjällä syntyneitä 8030 henkilöä. (Sisäasiainministeriö 2010.) Väestöön lasketaan Tilastokeskuksen mukaan ne Suomen kansalaiset, jotka asuvat vakituisesti Suomessa ja syntymämaa määräytyy sen mukaan, mikä on ollut äidin vakituinen kotimaa lapsen syntymähetkellä. (Tilastokeskus 2010.)

Pohjois-Karjalan asukasluku vuoden 2010 lopussa oli 165 866 henkilöä, joista ulkomaan kansalaisten osuus oli 2 987 henkilöä, ja joka on 1,8 % koko asukasluvusta. Venäjän kansalaisia vuonna 2010 Pohjois-Karjalassa oli 1483 henkilöä, joista 562 henkilöä oli miehiä ja 921 henkilöä naisia. Äidinkielenään venäjää puhuvia henkilöitä Pohjois-Karjalassa oli yhteensä 2297 henkilöä. Tarkasteltaessa väestöä syntymävaltion mukaan Pohjois-Karjalassa oli 1 679 henkilöä, joiden syntymämaa oli entinen

Neuvostoliitto, ja 641 henkilöä, joiden syntymämaa oli Venäjä. (Tilastokeskus 2013.) Vuonna 2007 eniten venäläisiä, Venäjä ja Neuvostoliitto syntymämaana, asui Joensuussa 965 henkilöä, Kiteellä 175 henkilöä ja Tohmajärvellä 173 henkilöä. (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2008.)

2 JÄRJESTÖT OSALLISUUDEN EDISTÄJINÄ

Järjestöt ovat julkisen ja yksityisen sektorien rinnalla kolmas keskeinen toimija suomalaisessa yhteiskunnassa. Tietojen, taitojen ja erilaisten osaamisten lisäksi toimiminen järjestöissä lisää valmiuksia osallistua työelämään, kulttuuriin, yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä antaa rohkaisevia kokemuksia omista vaikuttamismahdollisuuksista (Harju 2003, 56). Suomessa järjestöillä on merkittävä rooli myös maahanmuuttajien osallisuuden edistäjänä. Maahanmuuttajien osallisuus ja osallisuuden lisääminen sekä järjestöjen rooli osallisuuden tukemisessa esiintyvät vahvasti Suomen laissa, valtion asiakirjoissa sekä erilaisissa strategioissa.

2.1 Osallistumisen ja osallisuuden edistäminen – katsaus lakeihin ja strategioihin

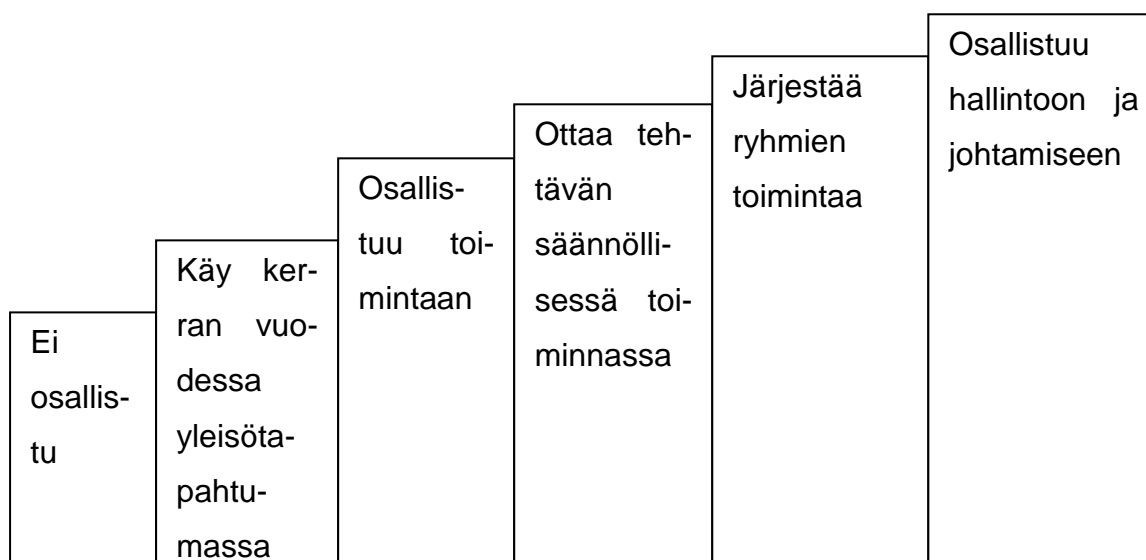
Uuden, vuonna 2011 voimaantulleen, kotoutumislain tarkoituksena on kiinnittää yhä enemmän huomiota kaksisuuntaisen kotoutumisen edistämiseen sekä maahanmuuttajien osallistamiseen. Kotoutumisen edellytyksenä on maahanmuuttajien ja kanta-väestön vuorovaikutus ja yhteinen toiminta. (Sisäasiainministeriö 2012.) Vaikka vastuu kotoutumislain mukaisista toimenpiteistä on kunnalla sekä työ- ja elinkeinotoimistolla, on kansalaisjärjestöillä merkittävä rooli viranomaisten tarjoamien palvelujen täydentäjänä ja yhteistyökumppaneina kotoutumista tukevia palveluita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Valtion kotouttamisohjelmassa, jonka tarkoituksena on tehostaa kotouttamistoimenpiteiden valtakunnallisen tason suunnittelua, toimeenpanoa ja seuranta, painotetaan kansalaisjärjestöjen roolia kotoutumisen edistämässä. Kansalaisjärjestöt edistävät maahanmuuttajien osallisuutta ja toimimista kansalaisyhteiskunnassa sekä tuottavat monipuolisesti kotoutumista edistävää toimintaa. Kansalais-

järjestöt tukevat esimerkiksi maahanmuuttajien ja kantaväestön verkostoitumista, uuden kielen ja kulttuurin omaksumista, arkitaitojen lisäämistä sekä tuottavat vertais- tuki- ja kulttuurisensitiivisiä palveluita. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 30–31.)

Itä-Suomen maahanmuuttostrategian 2017 yksi toimintalinjoista on asenteet ja osallistuminen. Toimintalinjauksessa korostetaan jokaisen itäsuomalaisen mahdollisuutta elää mielekästä elämää tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Toimintalinjauksen visioiksi on asetettu Itä-Suomen kansainvälinen ja erilaisuutta arvostava ilmapiiri sekä ulkomaalaistaustaisten monipuolinen osallistuminen yhteiskuntaan. (Mattsson & Kivilä 2012, 29–30.) Osallisuus, osallisuuden edistäminen ja järjestöjen rooli ovat esillä myös vuosille 2011–2014 tehdyssä Pohjois-Karjalan maakuntaohjelmassa. Maahanmuuttajien maakuntaan integroitumisen edellytyksenä on heidän monipuolinen huomioimisensa osallisuutta edistäessä. Järjestöjen roolia osallisuuden rakentajina ja kuntien kehittämistyökumppaneina pidetään merkittävänä. Pohjois-Karjalan maakuntastrategian mukaan hyvinvoinnin edistäminen, osallisuuden lisääminen ja syrjäytymisen ehkäisy edellyttää ihmisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämistä. (Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto 2010, 50.)

2.2 Osallistumisesta osallisuuteen

Osallistuminen voidaan määritellä mukanaoloksi muiden määrittelemässä tilanteessa. Usein järjestötoimintaan mukaan lähtevä henkilö tai uusi jäsen ottaa ensimmäisen askeleensa osallistumiseen juuri jonkin yksinkertaisen toiminnon kautta. Tästä osallistuminen voi vähitellen muuttua osallisuudeksi. (Laitinen 2006, 85–86.) Elonheimo kuvaa ”osallisuuden portailla” osallistumisen asteittaista kasvamista järjestötoiminnassa. (Elonheimo 2011) Yksittäinen osallistumiskerta järjestön toimintaan voi johtaa vähitellen yhä aktiivisempaan osallistumiseen. Ideaalina Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden osallistumisaktiivisuuden edistämisessä on muiden muassa osallistuminen järjestötoimintaan yhtenä kotoutumista edistävänä osatekijänä sekä ajatus osallistumisen muuttumisesta vähitellen osallisuudeksi.

Kuvio 1: Osallisuuden portaat järjestötoiminnassa (Elonheimo 2011).

Osallisuudessa keskeistä on se, että yksilö tulee hyväksytyksi omana arvokkaana itsenään ja se että, hän kokee kuuluvansa johonkin ryhmään, yhteisöön tai yhteiskuntaan (Herranen 2011). Harju kuvaa osallisuutta omakohtaisesta sitoutumisesta nousevaksi vaikuttamiseksi ja vastuunkantamiseksi (Harju 2003, 96). Osallisuudessa keskeistä on sekä vallan jakaminen että vastuun kantaminen sekä omasta että yhteisön toiminnasta (Kiilakoski 2007,14). Gretschelin mukaan osallisuuteen liittyy vahvasti tunne osallisuudesta. Hän kuvaa osallisuuden tunnetta voimaantumisen ja valtautumisen käsitteillä. Ihminen kokee pätevyyttä ja oman roolinsa merkittäväksi, josta syntyy tunne osallisuudesta ja kompetenssi toimia ja arvioida omaa toimintaa. (Gretschel 2002, 90–93.) Särkelä-Kukko (2012) kuvailee osallisuutta muun muassa syrjäytymisen vastavoimana.

Osallisuus voidaan määritellä myös eettisenä ihanteena, pyrkimyksenä, jossa jokainen ihminen tuntee kuuluvansa johonkin kokonaisuuteen, ryhmään, yhteisöön tai yhteiskuntaan, ja jossa yksilö kokee olevansa yhteisön arvokas jäsen ja haluaa vaikuttaa oman yhteisönsä toimintaan (Kiilakoski 2007, 17). Osallisuuden yhtenä mittarina voidaan pitää sitä, kuinka hyvin ihmisen asema ja tunne siitä, että hän voi vaikuttaa prosessin kaikissa vaiheissa, ideoinnista päätöksentekoon ja toiminnasta arviointiin, säilyy (Gretschel 2002, 90–93). Jotta todellinen osallisuus voisi toteutua, tarvitaan sekä yksilöä kunnioittavaa asennetta että halua, kykyä ja uskallusta kääntyä ihmisen

puoleen. Toisaalta osallisuudessa korostuu myös yksilön oma halu osallistua ja olla osallisena. Herranen (2011) jaottelee osallisuuden kolmeen tasoon, joissa merkityksellistä on sekä yksilön että yhteisön toiminta. Osallisuus on olla osa jotain yhteisöä. Jotta yksilö voi olla osa jotakin yhteisöä, edellyttää se sekä yksilön omaa toimintaa että yhteisön hyväksyntää. Osallisuutta on myös toimia osana jotakin yhteisöä. To-teutuakseen tämä vaatii todellisia osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia. Kolman-neksi osallisuudessa on olennaista, että kokee olevansa osa jotakin yhteisöä. (Her-ranen 2011.)

Osallisuus edellyttää siis sekä yksilön aktiivisuutta että myös toimenpiteitä toimin-taympäristössä. Osallisuutta voidaan edistää muiden muassa herättämällä kiinnos-tusta, tarjoamalla osallistumismahdollisuuksia ja tiloja toimintaan, viestinnällä, paran-tamalla osallistumisen valmiuksia, tukemalla osallisuutta sekä luomalla yhteisöllisyyt-tä. (Gretschel 2002, 94.) Kirjassa ”Tule mukaan! Osallistumisen edellytyksiä järjestö-työssä” Laitinen (2006, 87–90) tarkastelee osallistumisen tasojen kautta osallistumi-seen vaikuttavia tekijöitä. Osallistumisessa varsinaiseen toimintaan hän nostaa esille seuraavia osallistumista edistäviä tekijöitä: sisäpiirin avoimuus, tehtävien mielekäs jako kykyjen ja kiinnostusten mukaan, uuden jäsenen tunne siitä, että häntä kunnioi-tetaan, osallistumisen mielekkyys, mahdollisuus vaikuttaa toiminnan sisältöön ja toi-mintatapoihin sekä käsitys siitä millaista sitoutumista osallistuminen vaatii. Laitinen korostaa myös konkreettisten asioiden tärkeyttä osallistumista edistäessä. Onko tie-dotus avointa ja ajanmukaista tai miten ja kenen mukaan kokouspaikka tai -aika sovi-taan? (Laitinen 2006, 87–90.) Osallisuuden edistäminen vaatii siis järjestöiltä sekä tavoitteiden asettamista, mutta myös konkreettisia tekoja osallisuuden edistämisen puolesta.

2.3 Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunta

Pohjois-Karjalan Järjestöasiainneuvottelukunnan yhtenä tehtävänä on osallisuuden edistäminen (Jelli-järjestötietopalvelu 2013b). Pohjois-Karjalan Järjestöasian neuvot-telukunta (JANE) on Pohjois-Karjalan maakuntaliiton asettama maakunnan järjestö-ten keskinäinen yhteistoimintaelin. Neuvottelukunnan jäsenet ovat järjestöistä eri toi-

mialoilta. (Jelli-järjestötietopalvelu 2012b.) Järjestöasian neuvottelukunnan tavoitteena on tehdä näkyväksi ja tunnetuksi maakunnan kansalaisjärjestötoimintaa, edistää järjestöjen yhteistyötä sekä järjestöjen ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä, kehittää uusia toimintamuotoja ja rakenteita kansalaisjärjestöjen toiminnan helpottamiseksi ja laajentamiseksi sekä edistää demokratiaa ja osallisuutta tuomalla kansalaisten ääni kansalaisjärjestöjen kautta osaksi maakunnallista ja kunnallista päätöksentekoa. (Pajula 2012.) Vuodesta 2011 lähtien Järjestöasiain neuvottelukunta on ollut myös yksi Pohjois-Karjalan maakuntaliiton strategisista teemaryhmistä. Strategisen teemaryhmä toimii asiantuntijana maakunnan järjestö- ja yhdistystoiminnan kehittämisessä. (Jelli-järjestötietopalvelu 2012b.)

2.3.1 Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunnan Venäjä-työryhmä

Järjestöjen Venäjä-yhteistyöryhmä (JaneVe) on Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunnan alaisuudessa toimiva työryhmä. Työryhmän tavoitteena on suomalaisten ja venäläisten kansalaisjärjestöjen yhteistyön sekä yleisesti lähialueyhteistyön kehittäminen. Tämän lisäksi Venäjä-työryhmän tavoitteena on edistää venäläisen kansalaisjärjestötoiminnan tuntemusta sekä suomalaisten ja venäläisten tiedon ja osaamisen vaihtoa. Järjestöjen Venäjä-yhteistyöryhmä järjestää koulutuksia, luo uusia yhteistyöverkostoja ja -muotoja, on yhteistyössä maakunnan monikulttuurisuusverkoston kanssa, kehittää lähialueyhteistyöhön liittyvää viestintää sekä tekee järjestötoimintaa tunnetuksi venäläisille maahanmuuttajille. (Jelli-järjestötietopalvelu 2012a.)

3 NÄKÖKULMIA JÄRJESTÖTOIMINTAAN RAJAN MOLEMMIN PUOLIN

Oman maan historia, kulttuuri ja yhteiskunnan rakenteet vaikuttavat ja muokkaavat sekä yksilön että kansalaisyhteiskunnan toimintaa. Kuten Suomella niin myös Venäjällä maan historiankirjoitus on muovannut järjestötoimintaa, sen edellytyksiä ja kehitysaskeleita sekä ihmisten toimintaa järjestöissä. Jotta ymmärtäisimme paremmin

ihmisten mahdollisia syitä osallistua tai olla osallistumatta järjestötoimintaan, olen seuraavassa kappaleessa kirjoittanut näkökulmia järjestötoiminnasta Venäjältä ja Suomesta. Kuvaukset järjestötoiminnasta Venäjällä koostuvat muun muassa Suvi Salmenniemen väitöstutkimuksesta. Salmenniemen tutkimuksen aineisto on kerätty vuosina 2001–2005 Moskovan läheisyydessä sijaitsevassa, Tverin kaupungissa. Aineisto koostuu kansalaisaktivistien ja viranomaisten haastatteluista, havainnoinneista järjestöissä sekä kansalaisjärjestöille tehdystä kyselystä. (Salmenniemi 2007, 69–73.)

3.1 Järjestötoiminta Venäjällä

Venäjällä arvioidaan olevan tällä hetkellä 360 000 kansalaisjärjestöä, joista 80 % on varsinaisesti toiminnassa. Kansalaisista 2–4 % osallistuu jonkin järjestön toimintaan. Osallistumattomuuden syyksi ihmiset ovat ilmoittaneet muiden muassa sen, että he ovat kiinni omien asioiden ja ongelmien hoitamisessa ja etteivät he usko, että järjestötoiminnalla voidaan vaikuttaa asioihin. (Puolustusministeriö 2008.) Zdravomyslovan (2005, 207) mukaan järjestöjen huonoon julkisuuskuvaan Venäjällä liittyy muun muassa ajatus siitä, että järjestötoimijat ovat edelleen lahjottavissa eikä pyyteettömään kansalaistoimintaan tai vapaaehtoistyöhön uskota.

Vuosisatoja kestäneen autoritaarisen perinteen vuoksi lähtökohdat kansalaistoiminnalle ovat olleet Venäjällä epäsuotuisat: neuvostojärjestelmässä ei ollut sijaa riippumattomalle kansalaisaktiivisuudelle (Dzhibladze 2005, 172). Kritiikkiä neuvostojärjestelmää kohtaan alkoi esiintyä toisen maailmansodan jälkeen, josta vastarinta kasvoi toisinajattelijoiden yhteisöksi. Gorbatshevinkin Perestroikan aikaa Dzhibladze luonnehtii yhteiskunnallisten liikkeiden kukoistuskaudeksi. Tällöin yhteiskunnallinen aktiivisuus kasvoi ja maahan syntyi satoja uusia järjestöjä ja liikkeitä. (Dzhibladze 2005, 171–180.) Salmenniemen väitöskirja ”Growing Flowers in the Frost: Civic Activity, Citizenship and Gender in Contemporary Russia” käsittelee kansalaistoimintaa, kansalaisuutta ja näiden sukupuolittuneita ilmentymiä Venäjällä. Salmenniemen väitöskirjan otsikon kielikuva kukkien kasvattamisesta pakkasessa kuvaa hänen mukaansa

jotain olennaista nyky-Venäjän kansalaistoiminnan luonteesta. (Salmenniemi 2007, 69.)

Kansalaisjärjestöt sinnittelevät ja pyrkivät kasvattamaan juuria routaiseen maahan, vaikka poliittinen ilmasto onkin niille epäsuotuisa (Salmenniemi 2007, 69).

Ominaista venäläiselle kansalaisyhteiskunnalle on toiminnan painottuminen sosiaaliin kysymyksiin. Sosiaalista hyvinvointia ja palveluja tuottavia kansalaisjärjestöjä merkittävyys ja rooli valtion avunantajana tunnustetaan. Toisaalta valtioon kriittisesti suhtautuvien järjestöjen toiminta voi olla vaikeaa. (Puolustusministeriö 2008.) Dzhibladze tyypittelee Venäjällä toimivien kansalaisjärjestön tehtäviä muun muassa sosiaaliin ja yhteiskunnallisiin tehtäviin. Järjestöt hoitavat erilaisia sosiaalisia ongelmia joko yksin tai yhdessä valtiovallan kanssa. Yhteiskunnallisena tehtävänä järjestöt puolustavat demokratiaa ja ihmisoikeuksia sekä edistävät kansalaisvapauksia. (Dzhibladze 2005, 171.)

Salmenniemen väitöstutkimuksen mukaan vastoin yleistä käsitystä Venäjällä on paikallistasolla monipuolinen kansalaisjärjestökenttä, joka toimii pääosin ilman ulkomaalaista rahoitusta. Venäjällä sukupuoli jäsentää sekä yhteiskunnallista että poliittista toimintaa. Naiset toimivat terveyden, koulutuksen ja sosiaalisten ongelmien aloilla. Miehet hallitsevat poliittisia puolueita ja sotilaallispatrioottisia järjestöjä. Venäläiset järjestötoimijat ovat usein korkeasti koulutettuja. (Salmenniemi 2007, 69–73.)

Neuvostoyhteiskunnassa verkostoilla ja sosiaalisilla suhteilla oli merkittävä rooli (Salmenniemi & Rotkirch 2008, 9–15). Tämä näkyy nyky-Venäjän kansalaistoiminnassa. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen perustetut järjestöt ovat usein henkilökohtaisten sosiaalisten verkostojen institutionalisoitunut muoto. Tavanomaista ”uusille” järjestöille on niiden pieni jäsenmäärä ja se, että uudet jäsenet hankitaan henkilökohtaisten verkostojen kautta. (Salmenniemi 2007, 70.)

Myös paikallisuus on keskeistä venäläisessä järjestötoiminnassa. Yhteistyösiteitä solmitaan enemmän viranomaisiin kuin toisiin kansalaisjärjestöihin. Väitöstutkimuksesta käy esille, että haastatellut viranomaiset ja kansalaisaktivistit määrittelevät järjestöjen roolia ja tehtäviä eri tavoin. Kansalaisaktivistit kokevat järjestötoiminnan kan-

salaisten omaehtoiseksi organisoitumiseksi omien etujen ja oikeuksien edistämiseksi, sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseksi sekä laajemman yhteiskunnallisen muutoksen saamiseksi. Viranomaisten mielestä järjestöjen tehtävä on auttaa viranomaisia toteuttamaan valtiovallan määrittelemää politiikka. (Salmenniemi 2007, 69–73.)

3.2 Järjestötoiminta Suomessa

Suomalaisen vakiintuneen kansalaistoiminnan juuret ulottuvat 1700-luvun lopulle. (Siisiäinen 1996, 35; Harju 2003, 22). Siisiäisen (2004, 14) mukaan yhdistystoiminnan kehitys sai täyden muotonsa vasta 1960-luvulla, jolloin kaikilla yhteiskuntaluokille ja vähemmistöillä oli mahdollisuus vapaasti luoda omia yhdistyksiään. Todellisiin mahdollisuuksiin ja riittävän tiedon määrään perustaa yhdistys tai toimia aktiivisena yhdistyksen jäsenenä voitaneen kuitenkin suhtautua kriittisesti. 1919–2001 Suomessa rekisteröitiin yhteensä yli 160 000 yhdistystä. Notkahduksista huolimatta yhdistysten rekisteröinti on ollut nousujohteista. (Siisiäinen 2002, 97–98.) Vuonna 2007 Suomessa oli noin 127 000 rekisteröityä yhdistystä (Raninen & Raninen & Tornaeus 2007, 41).

Yhdistymisvapaus on olennainen osa länsimaalaista demokratiaa ja suomalaista järjestötoimintaa. Suomessa kokoontumis- ja yhdistymisvapaus on säädetty perustuslain 13. pykälässä.

Jokaisella on oikeus lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia sekä osallistua niihin. Jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapauteen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Samoin on turvattu ammatillinen yhdistymisvapaus ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi. Tarkempia säännöksiä kokoontumisvapauden ja yhdistymisvapauden käyttämisestä annetaan lailla. (Perustuslaki 1999/731.)

Yhdistymisvapaus Suomessa koskee myös ulkomaalaisia, luonnollisia henkilöitä ja oikeuskelpoisia yhteisöjä. Ulkomaalaiset voivat perustaa yhdistyksiä, liittyä yhdistyksen jäseniksi ja toimia yhdistyksissä, myös hallituksen jäsenenä ja yhdistyksen nimenkirjoittajana. Yhdistyslain mukaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan asuinpaikka on oltava Suomi, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä lupaa poiketa tästä.

(Patentti- ja rekisterihallitus 2012.) Pyykösen (2007a, 72) mukaan ulkomaalaissyntyiset Suomessa asuvat henkilöt ovat perustaneet 1980-luvulta lähtien arviolta 700 yhdistystä.

Suomalaisen järjestötoiminnan ajankohtaisissa keskusteluissa ja puheenvuoroissa pohditaan järjestötoiminnan nykytilaa ja tulevaisuutta. Tekniikan kehitys, globalisaatio sekä väestön ikääntyminen vaikuttavat niin isojen kuin pienten järjestöjen toimintaan (Harju 2010, 21–44). Kansalaistoiminnan osallistumisen muodot ovat muuttuneet, sitoutuminen pitkäjännitteisesti toimintaan on vähentynyt ja osallistumisen syyt ovat henkilökohtaistuneet. Poliittiset järjestöt ja etujärjestöt ovat menettäneet suosiotaan, kun taas liikuntaan, vapaa-aikaan ja kulttuuritoimintaan liittyviä yhdistyksiä on perustettu runsaasti (Hänninen & Kangas & Siisiäinen 2003, 8). Ihmisten osallistumisen muuttumista analysoineen Straniuksen (2011) mukaan tulevaisuudessa osallistumisessa siirrytään yhä enemmän yhteiskunnallisesta henkilökohtaiseen ja pitkäjännitteisyydestä projektimaisuuteen.

Muutoksia on tapahtunut myös ihmisten arvoissa ja ajankäytössä. Suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan tehty tutkimus osoittaa, että vapaaehtoistoiminnan ulkopuolelle jäämisen syynä ovat muiden muassa ajanpuute sekä terveydelliset syyt. Toisaalta kyseinen tutkimus osoittaa, että osalla vastaajista ei ollut mitään erityistä syytä osallistumattomuudelle. Mielenkiintoista ja järjestötoiminnan kehittämisen kannalta ensiarvoisen tärkeää tietoa on se, että edelleen saman tutkimuksen mukaan puolet suomalaisista olisi valmiita lähtemään vapaaehtoistyöhön, jos heitä siihen kysyttäisiin. (Yeung 2002, 42–49.) Tutkittaessa suomalaisen aikuisväestön yhdistysjäsenyyksiä 1972–2000, niiden suomalaisten osuus, jotka eivät osallistu ollenkaan yhdistystoimintaan vuonna 2000, oli 17 %. Vuonna 2000 suomalaisista 29 % oli yhden yhdistyksen jäsen ja 25 % suomalaisista kuului kahteen yhdistykseen. (Siisiäinen 2002, 104.)

Ihmisen ajankäytön ja asenteiden lisäksi teknologian kehitys ja sosiaalinen media ovat tuoneet muutoksia järjestötoimintaan. Internetin ja sosiaalisen median avulla tiedottaminen, markkinointi, tietojärjestelmien ylläpito ja yhteydenpito ovat helpottuneet. Toisaalta virtuaalinen viestintä on tuonut haasteita yhdistyksille. Internet ja so-

siaalinen media eivät ole kaikkien ulottuvilla. Kaikilla ei ole myöskään riittäviä teknisiä tietoja ja taitoja, tai halua käyttää Internetiä tai sosiaalista mediaa.

3.3 Järjestötoiminta Pohjois-Karjalassa

Järjestötoiminnan pirstaleisuus ja tiedon hajanaisuus vaikeuttavat yhtenäisen tiedon saamista pohjoiskarjalaisista järjestöistä ja järjestöjen määrästä. Patentti- ja rekisterihallituksen Yhdistysnetin mukaan yhdistyksiä, joihin on tehty vuoden 2000 jälkeen rekisterimerkintöjä, on Pohjois-Karjalassa yhteensä 3031 (Patentti- ja rekisterihallitus 2013). Hyvinvointialan järjestöjä Pohjois-Karjalassa on yhteensä 948. Luku pitää sisällään sosiaali- ja terveysalanjärjestöt, kyläyhdistykset tai kylätoimikunnat, liikunta- tai urheilu- sekä nuorisojärjestöt Pielisen Karjalan, Joensuun ja Keski-Karjalan seutukunnissa. (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2007.)

Pohjois-Karjalaa voidaan luonnehtia aktiivisten toimijoiden maakunnaksi. Toisaalta alueen tunnusomaisilla piirteillä, harvalla asutuksella, pitkillä etäisyyksillä ja vinoutuneella ikärakenteella on vaikutuksia alueen järjestötoimintaan ja toimijoiden määrään. Yleinen kehitys Pohjois-Karjalan kolmessa seutukunnassa, Pielisen Karjalan, Joensuun ja Keski-Karjalan seutukunnassa heijastuu myös järjestöjen toimintaan. Monipuolisinta järjestötoiminta on Joensuun seudulla, jossa toimii paikallisyhdistysten lisäksi piirijärjestöjä ja seudullisia yhdistyksiä. Pielisen Karjalassa ja Keski-Karjalassa järjestöjä on vähemmän ja ne ovat yleensä yhden kunnan alueella toimivia paikallisyhdistyksiä. (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2007, 10.) Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen ylläpitämästä, Jelli-järjestötietopalvelusta voi löytää tietoa pohjoiskarjalaisista vammais- ja kansanterveysjärjestöistä, sosiaali- ja terveysjärjestöistä, vertaistukiryhmistä, vanhus- ja eläkejärjestöistä, naisjärjestöistä, lapsi- ja perhejärjestöistä, nuorisojärjestöistä, asukas- ja kyläyhdistyksistä, kulttuurijärjestöistä, monikulttuurisuus- ja kansainvälisyysjärjestöistä, opinto- ja opiskelijajärjestöistä sekä erilaisista liikunta- ja harrastusjärjestöistä (Jelli-järjestötietopalvelu 2013a).

4 OPINNÄYTETYÖN TOTETUS

Aloitin opinnäytetyön suunnittelun lokakuussa 2012 suunnittelupalaverilla, johon osallistuivat ohjaajani Ville Elonheimo, ohjaava opettajani Kristiina Hämäläinen sekä Pohjois-Karjalan Järjestöasian neuvottelukunnan Venäjä-työryhmän edustajana Elina Pajula. Marraskuun alussa 2012 kävin esittelemässä opinnäytetyösuunnitelmani Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunnan Venäjä-työryhmän kokouksessa. Haastateltaviin henkilöihin otin yhteyttä vuoden vaihteessa 2012–2013. Haastattelut tein tammi-helmikuussa 2013 ja helmikuussa 2013 aloitin aineiston analysoinnin. Opinnäytetyöni aineisto koostuu kahdesta ryhmähaastattelusta ja neljästä yksilöhaastattelusta. Ensimmäiseen ryhmähaastatteluun osallistui kaksi henkilöä ja toiseen yksi henkilö. Yhteensä opinnäytetyöni haastatteluihin osallistui seitsemän henkilöä.

4.1 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tavoitteena on tuoda esille Venäjältä Suomeen muuttaneiden kokemuksia järjestötoiminnasta Suomessa. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaista toimintaa Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt haluaisivat järjestöiltä, mitkä tekijät edistävät ja vaikeuttavat Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden osallistumista järjestötoimintaan sekä miten heidän osallistumismahdollisuuksiaan järjestötoimintaan voitaisiin parantaa. Opinnäytetyöni tuloksia on tarkoitus hyödyntää Pohjois-Karjalan Järjestöasian neuvottelukunnan Venäjä-työryhmässä sekä pohjoiskarjalaisten järjestöjen toiminnassa. Opinnäytetyön tarkoituksena on kerätä sellaista tietoa, joka auttaa ideoimaan ja toteuttamaan oikeanlaisia toimenpiteitä Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden mukaan saamiseksi järjestötoimintaan.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymys on: ”Miten Venäjältä Suomeen muuttaneita henkilöitä saataisiin enemmän ja aktiivisemmin mukaan järjestötoimintaan?”

Opinnäytetyöni alakysymykset ovat

1. Millaista toimintaa Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt haluaisivat järjestöiltä?
2. Mitkä asiat edistävät ja/tai estävät Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden osallistumista järjestötoimintaan?
3. Mitä pitäisi tehdä Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden järjestötoimintaan osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi?

4.2 Aineiston keruu

Keräsin opinnäytetyöni aineiston haastattelemalla Venäjältä Suomeen muuttaneita täysi-ikäisiä henkilöitä, jotka toimivat tai ovat toimineet aktiivisesti pohjoiskarjalaisissa järjestöissä. Aktiivisuudella tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä toimimista järjestön hallituksessa ja/tai yhdistyksen muiden toimintojen organisoimista ja/tai ohjaamista. Aineiston edustavuuden kannalta pyrin saamaan vastaajia mahdollisimman erilaisista yhdistyksistä. Valitsin opinnäytetyöni kohdejoukoksi, edustamaan omaa taustayhteisöään, Venäjältä Suomeen muuttaneita aktiivisia järjestötoimijoita, koska vastauksen kannalta olennaista oli riittävä ymmärrys suomalaisesta järjestötoiminnasta ja heidän yhteystietonsa oli mahdollista saada melko vaivattomasti.

Vastaajien yhteystietoja sain Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistykseltä. Tämän lisäksi sain vinkkejä mahdollisista opinnäytetyön kohdejoukkoon sopivista henkilöistä Järjestöasianneuvottelukunnan Venäjä-työryhmän jäseniltä, muilta järjestötoimijoilta sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun lehtoreilta. Kun vastaajat olivat antaneet luvan yhteystietojensa luovuttamiseen, otin heihin henkilökohtaisesti yhteyttä sähköpostitse. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistykseltä saamani nimilistan perusteella, otin kyseisiin henkilöihin suoraan yhteyttä ensiksi sähköpostitse ja sitten puhelimella.

Aineiston keruumenetelmänä olivat ryhmä- ja yksilöhaastattelut. Valitsin haastattelun opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelmäksi, koska halusin, että vastaajilla on mahdollisuus tuoda itseään ja haastatteluteemoja koskevia asioita esille mahdollisimman laajasti. Haastattelu antaa myös mahdollisuuden selventää vastauksia sekä syventää

saatavia tietoja esittämällä tarvittaessa lisäkysymyksiä. Ajattelin, että vastaukset tulevat olemaan monitahoisia ja halusin menetelmän valinnalla varmistaa sen, että pysyn haastattelijana joustavasti ohjaamaan haastattelutilannetta sekä tiedonkeruuta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34–35; Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2008, 200–201.) Ryhmähaastattelut tein Kansalaistalolla (Torikatu 30, Joensuu) ja yksilöhaastattelut haastateltavien itsensä valitsemissa paikoissa. Haastattelut kestivät noin yhden tunnin.

Haastattelutyypinä opinnäytetyössäni käytin teemahaastattelua. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit ja teemat ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys vaihtelevat (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2008, 203). Olennaista teemahaastattelulle on se, että yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48). Pohtiessani haastattelurunkoa ja sen teemoja, päädyin käyttämään valmiita kysymyksiä, jotta pystyisin sekä itse että haastateltavat pystyisivät paremmin valmistautumaan haastattelutilanteeseen. Haastattelutilanteessa esitin, tilanteen mukaan, valmiiden kysymyksien lisäksi syventäviä kysymyksiä teemoista.

Opinnäytetyöni aineisto oli tarkoitus alun perin kerätä haastattelemalla kohdejoukkoa kahdessa noin 2–4 hengen ryhmässä. Ryhmähaastattelun etuna yksilöhaastatteluun on se, että ryhmähaastattelun avulla saadaan samanaikaisesti tietoa useammalta henkilöltä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 63). Ryhmähaastattelussa saatetaan saada enemmän tietoa kuin yksilöhaastattelussa osallistujien muistellessa, herättäessä muistikuvia ja tukiessa toisiaan. Myös väärinymmärrykset ovat vähäisempiä. (Eskola & Suoranta 2008, 86–87.) Valitsin ryhmähaastattelun aineistonkeruumenetelmäksi, koska ajattelin, että ryhmässä keskustelu olisi rikkaampaa ja vastaajat saisivat tukea toisiltaan. Taustalla minulla oli ajatus siitä, että ryhmähaastatteluissa Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt voisivat tutustua toisiinsa. Myös mahdollinen tulkin tarve puolsi ryhmähaastattelun järjestämistä edullisempänä aineistonkeruuvaihtoehtona.

Opinnäytetyön edistyessä huomasin ryhmähaastattelun järjestämisen ja aineistonkeruun haasteellisuuden: ihmisten oli vaikea tulla paikalle ennalta päätettyyn ajankohtaan perhe-, työ- tai koulukiireiden vuoksi. Tämän vuoksi siirryin keräämään aineis-

toani yksilöhaastatteluilla sekä lähetin vielä ryhmähaastatteluista kieltäytyneille henkilöille ja maakunnassa kauempana asuville henkilöille mahdollisuuden vastata kysymyslomakkeeseen sähköpostitse. Sähköpostikyselyt eivät kuitenkaan tuottaneet toivottua tulosta, joten siirryin jatkamaan aineistoni keräämistä yksilöhaastatteluilla. Yksilöhaastattelut toimivat opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelmänä parhaiten, koska pystyin sopimaan haastateltavan kanssa hänelle parhaiten sopivan haastatteluajan ja -paikan.

4.3 Haastattelu monikulttuurisessa kontekstissa

Laadullisessa tutkimuksessa haastattelun tarkoituksena on tuottaa haastateltavan puhetta aineistoksi joistakin tietyistä asioista ja ilmiöistä. Lähtökohtana haastattelun onnistumiselle on se, että haastateltava ja haastattelija ymmärtävät toisiaan. (Rastas 2005, 79.) Koska opinnäytetyöni vastaajat edustivat osittain toista kulttuuria ja kieltä kuin minä, yritin opinnäytetyöprosessissani huomioida, miten mahdollisilta väärinymmärryksiltä vältyttäisiin. Esitetasin haastattelurungon sekä suomenkielisellä että venäjänkielisellä, aktiivisilla järjestötoimijoilla. Esihaastattelujen tarkoituksena oli testata nauhoitusvälineistön toimivuus, onko haastattelurungon kysymyksien muotoilussa ja sanavalinnoissa onnistuttu, ja saada selville haastatteluun keskimäärin kuluva aika. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 72.) Jotta haastateltavat pystyivät halutessaan valmistautumaan haastatteluun, lähetin kirjallisen taustatietolomakkeen sekä haastattelurungon (LIITE 1) haastateltaville etukäteen sähköpostitse. Tämän lisäksi ennen haastatteluja haastateltavat saivat saatekirjeen, jossa kerrottiin opinnäytetyöstäni, sen tarkoituksesta sekä tarkemmat tiedot haastattelusta ja sen nauhoittamisesta. Saatekirjeessä kysyin myös, tarvitseeko haastateltava tulkkia haastattelutilanteeseen.

4.4 Aineiston analyysin vaiheet

Aloitin aineiston analysoinnin litteroimalla eli puhtaaksikirjoittamalla nauhoitukset. Litteroin haastatteludialogit sanasta sanaan. Jätin kirjoittamatta kuitenkin ne kohdat, jotka mielestäni menivät täysin ohi esitetyn teema-alueen. (Hirsjärvi & Hurme 2000,

138–140.) Jatkoin analysointia lukemalla haastatteluja läpi. Aineiston analysoinnissa käytin värikoodausta, teemoittelua ja kvantifiointia. Kvantifioinnilla tarkoitetaan aineiston määrällistä analyysia, esimerkiksi sitä, kuinka monta kertaa jokin asia toistuu. (Eskola & Suoranta 2008, 164).

Järjestelin aineistoni ensiksi kysymyksittäin, leikkaa-liimaa- tekniikalla seuraavasti:

- henkilöiden omat kokemukset järjestötoiminnasta,
- millaista toimintaa Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt haluaisivat järjestöiltä,
- mitkä asiat edistävät ja/tai estävät Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden osallistumista järjestötoimintaan,
- tiedotus sekä
- kehittämisehdotukset

Tämän jälkeen koodasin tekstikohdat väreillä tarkoittamaan tiettyjä tulkintoja (Suoranta & Eskola 2008, 155). Osaa ensimmäisen ja toisen osion kysymyksistä, joissa selvitettiin henkilöiden omia kokemuksia järjestötoiminnasta, koin hankalaksi koodata, ja pohdinkin, millainen merkitys osalla vastauksista on tutkimuskysymykseni kannalta.

Jatkoin aineiston analysoimista yhdistämällä henkilökohtaiset ja yleiset vastaukset (LIITE 2), jonka jälkeen teemoittelin aineistoa lisää (LIITE 3). Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 173) mukaan teemoittelussa tarkastellaan sellaisia aineistosta nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. Suoranta ja Eskola (2008, 178–179) pitävät teemoittelua suositeltavana aineiston analysointitapana jonkin käytännöllisen ongelman ratkaisemiseen. Teemoittelun avulla aineistosta saadaan esille kokoelma erilaisia vastauksia ja tuloksia esitettyihin kysymyksiin. Teemoittelun jälkeen kvantifioin vielä osan teemoista saadakseni selville, millaisella painoarvolla teemat nousevat esille, onko asian maininnut vain yksi vai useampi vastaajista.

5 TULOKSET

Opinnäytetyöni aineisto koostui yhteensä seitsemän henkilön haastattelusta. Vastaa- jista kuusi oli naisia ja yksi mies. Vastaajat olivat syntyneet 1960- 1970- ja 1980- luvuilla ja he olivat joko Venäjän tai Venäjän ja Suomen kansalaisia. Kaikki vastaajat olivat suorittaneet korkeakoulututkinnon joko Suomessa tai Venäjällä, tai molemmis- sa. Vastaajat olivat asuneet Suomessa kolmesta kahteenkymmeneen vuoteen. Järjestötoimintaan käyttämä aika vaihteli vastaajilla yhdestä viiteentoista tuntiin viikossa. Vain yksi henkilö oli toiminut aktiivisesti järjestötoiminnassa ennen Suo- meen muuttamista. Huomio, jonka tein etsiessäni haastateltavia opinnäytetyöhöni oli se, että huomattava osa mahdollisista haastateltavistani oli järjestöissä toimivia, ak- tiivisia naisia.

5.1 Toiveita toiminnasta

Tutkimuskysymykseni ensimmäisen alakysymyksen tarkoituksena oli selvittää, mil- laista toimintaa Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt haluaisivat järjestöiltä? Opinnäytetyöni tulosten perusteella Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt toivoivat järjestöiltä kulttuuripalveluita, oman kielen säilyttämiseen liittyvää toimintaa, juhlia ja tapahtumia, lasten kerhoja sekä erilaisia leirejä. Erilaisista juhlista ja tapahtumista mainitsi viisi vastaajaa. Kulttuuri ja oman kielen säilyttäminen, leirit sekä lasten kerho- toiminta nousivat esille neljän henkilön vastauksissa. Yhdeksi asiakokonaisuustee- maksiksi aineistoa käsitellessäni tuli teemaryhmä ”muut toiminnot”. Teemaryhmään ”muut toiminnot” tuli yksittäisiä vastauksia, joissa toivottiin esimerkiksi kaksikielistä lehteä, työttömyyden parantamista, yhteiskunnallisista asioista sekä oikeuksista ja mahdollisuuksista tiedottamista, ”mummokerhoa”, lähialueyhteistyötä sekä naisten tukemista vaikeissa asioissa, kuten perheväkivalta-tilanteissa.

Kulttuuripalveluiden tarve toistui useammassa vastauksessa esimerkiksi konserttien, taiteen, teatterin ja elokuvan muodossa. Osa haastateltavista mainitsi lisäksi, että

kulttuuritarjontaa on jo melko hyvin saatavilla. Myös venäjän kielen säilyttämisen ja ylläpitämisen tärkeys tuli esille erilaisissa yhteyksissä.

”Kulttuurin säilyminen, näyttäminen ja siirtäminen seuraaville sukupolville nousee aina.” V1

”Haluavat jotakin omalla kielellä, mutta minä luulen, että täällä on jollain tavalla tarpeeksi mutta he eivät pääse siihen jollain tavalla jostain syystä.” V4

Maininnat juhlista ja tapahtumista keskittyivät yleensä jonkun juhlapäivän yhteyteen, kuten laskiaisen, joulun tai uuden vuoden. Yhdessä vastauksessa mainittiin myös Naisten päivä venäläisille tärkeänä juhlapäivänä. Toisaalta haastatteluissa tuotiin esille uudenlaisia monikulttuurisia tapahtumia ja tilaisuuksia, kuten Uuden suomalaisuuden juhla tai monikulttuurinen piknik-tapahtuma.

”Haluavat nimenomaan jotakin tapahtumia.” V3

Kerhotoiminnassa haastateltavien vastaukset painottuivat selvästi lapsille järjestettävään kerhotoimintaan, kun taas leiritoiminnassa toivottiin sekä kesäleiriä lapsille, seikkailuleiriä nuorille että kansainvälistä leiriä kaikenikäisille ja yhteistyötä rajan yli.

”Iltapäivätoimintakerho lapsille.” V2

”Lasten kerhot, suomalaiset ja venäläiset lapset kerhossa käyttää kieltä.” V2

”Lapsille jonkinlaista toimintaa, erilaisia kerhoja.” V6

”Kesäleiri lapsille.” V2

”Yhteinen leiritoiminta rajan molemmin puolin.” V5

5.2 Järjestötoimintaan osallistumista edistävät tekijät

Tutkimuskysymykseni toisen alakysymyksen tarkoituksena oli saada selville, mitkä asiat edistävät Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden osallistumista järjestötoimintaan. Opinnäytetyöni tulosten mukaan järjestötoimintaan osallistumista edistävät tai helpottavat sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan sekä ymmärrys järjes-

tötoiminnasta, Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden ystävät ja tuttavat, järjestötoimintaan mukaan kutsuminen, Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden oma aktiivisuus ja henkilökohtainen kiinnostus, ”matalankynnyksen” toiminta sekä järjestötoiminnasta tiedottaminen.

Kysyttäessä haastateltavilta, miten he olivat lähteneet mukaan järjestötoimintaan, (LIITE 1) melkein kaikissa vastauksissa toistui se, että heidät oli kutsuttu tai pyydetty mukaan. Toisaalta vastauksia yleensä edelsi jonkinlainen oma aktiivisuus, tutustuminen ihmisiin, osallistuminen toimintaan, tilaisuuksiin, kursseille tai messuille. Osassa vastauksista oma aktiivisuus oli ollut myös varsinainen alku järjestötoimintaan osallistumiselle. Omat kiinnostuksen kohteet ohjasivat järjestötoimintaan osallistumista. Useammassa haastattelussa toistui usein ystävät ja tuttavat: Ilman heitä ei lähdetty liikkeelle, heiltä saatiin tietoa tapahtumista, tai että toimintaan ei osallistuttu, koska siitä oli kuultu ystävältä huonoa.

”Se menee sitten ehkä jos kaveri mene sinne niin minäkin menen sinne ja yksin en mene.” V1

”Loppujen lopuksi kutsuttiin, ensiksi tutustuin ihmisiin.” V3

Toinen tärkeä kokonaisuus, joka haastattelujen perusteella nähtiin helpottavan osallistumista järjestötoimintaan, oli riittävä sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan sekä ymmärrys järjestötoiminnasta.

”Ymmärsin, mitä tämä vapaaehtoistoiminta on, ja järjestötoiminta. Missä ja mihin haluan osallistua.” V3

”Varmaan sen takia minä tulin Suomessa järjestötoimintaan mukaan, koska minä näen että se tekee jotain, että on toimintaa ja että on erilaisia tapahtumia. Että jotain tapahtuu.” V4

”Suomen kielen taito ja sanotaan jonkinlainen elämäkokemus ja suomalaisen ja venäläisen yhteiskunnan tuntemus.” V6

Haastattelujen edetessä lisäsin haastattelurunkoon kysymyksen, ”Mitkä asiat ovat auttaneet hahmottamaan sitä, mitä on suomalainen järjestötoiminta?” Tähän sain aina vastaukseksi osallistumisen itse toimintaan.

5.3 Järjestötoimintaan osallistumista vaikeuttavat tekijät

Tutkimuskysymykseni toisen alakysymyksen tarkoituksena oli lisäksi selvittää, mitkä asiat estävät Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden osallistumista järjestötoimintaan? Opinnäytetyöni tulosten mukaan asioita, jotka vaikeuttavat järjestötoimintaan osallistumista olivat ajan puute, suomen kieli, erilainen kulttuuri ja kokemus järjestötoiminnasta, tiedottaminen ja ”kynnys” lähteä mukaan. Ajan puute tai ajan järjestämisen haasteellisuus tulivat esille kuuden henkilön vastauksissa. Suomen kieli sekä erilainen kulttuuri ja kokemus järjestötoiminnasta järjestötoimintaan osallistumista vaikeuttavina tekijöinä tulivat esille viiden henkilön vastauksissa. Tiedottamisesta ja ”kynnuksesta” lähteä mukaan osallistumista vaikeuttavana asiana mainitsi neljä henkilöä.

Ajan puute osallistumista vaikeuttavana asiana nousi esiin melkein kaikkien haasteltavien keskusteluissa. Ajan puute mainittiin joko yksittäisenä asiana tai sen yhteydessä kerrottiin perheestä, työstä, kouluttautumisesta ja vapaa-ajan puutteesta. Erilainen kulttuuri ja kokemus järjestötoiminnasta sekä suomen kieli osallistumista vaikeuttavina asioina nousivat keskusteluista esille seuraavaksi eniten. Vastauksissa tuli esille sekä suomalaisen ja venäläisen kulttuurin erilaisuus että suomalaisen ja venäläisen järjestötoiminnan erilaisuus ja erilaiset kokemukset siitä.

”Kieli, tietysti. Se, että minulle ja muille epäselvää mikä järjestö on, mitä ihmiset tekevät siellä. Semmonen hämärä, mitä varten ja miksi ihmiset kokoontuvat. Se liittyy siihen, miksi on vaikea päästä.” V3

”Varmaan se pelko lähteä, kun ei osaa kieltä ja ei osaa mitään täällä eletään. Se on todella korkea kynnys mennä johonkin.” V4

”Kynnys” lähteä mukaan koettiin yhtenä osallistumista vaikeuttavana asiana: ”kynnys” nähtiin pelkona, haasteena tai uskalluksena käyttää kieltä, lähteä mukaan toimintaan tai osallistua toimintaan oman piirinsä ulkopuolella.

”Minä ymmärsin, että yleensä ihmiset, nämä suomalaiset käyvät tai osallistuvat järjestötoimintaan koska heillä on mukavaa olla muiden ihmisten mutta maahanmuuttajalle se voi olla kynnys. Tuntuu, että se olisi mukava olla, se on hänelle haaste.” V3

Muita asioita, jotka vaikeuttavat osallistumista järjestötoimintaan olivat järjestötoimijoiden asenteet ja asettamat toiminnan ”raamit”, käytännön järjestelyihin liittyvät asiat sekä järjestön virallinen osuus. Haastatteluissa tuli esiin se, että asenteet venäläisiä tai venäläisyyttä kohtaan eivät ole aina positiivisia. ”Raameilla” tarkoitettiin tilannetta, jossa uusia näkemyksille tai toimintamuodoille ei ollut järjestössä tilaa. Käytännön asioissa pohdittiin esimerkiksi kuljetuksien näkökulmasta sitä, miten ihmiset pääsevät osallistumaan maakunnasta käsin kaupungissa järjestettyihin tilaisuuksiin, tai tapahtumiin. Toisaalta tapahtumien aikainen aloitusajankohta koettiin hankalana. Haastattelussa kysyin myös, mikä on haastateltavan mielestäsi huonosti järjestötoiminnassa. Vastauksissa mainittiin muiden muassa rahoituksen saamisen vaikeus, byrokratia, järjestön viralliset asiat, resurssien, kuten ihmisten ja ajan puute sekä työn kasautuminen.

5.4 Osallistumismahdollisuuksien lisääminen

Tutkimuskysymykseni kolmannen alakysymyksen tarkoituksena oli selvittää, mitä pitäisi tehdä Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden järjestötoimintaan osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi? Tiedottaminen venäjän kielellä nousi tulosteni mukaan yhdeksi keskeiseksi keinoksi tavoittaa paremmin Venäjältä Suomeen muuttaneita henkilöitä. Tiedottamisen lisäksi järjestöiltä toivottiin markkinoinnin kehittämistä ja monipuolisten tapahtumien järjestämistä.

5.4.1 Tiedottaminen

Koska tiedottaminen nousi haastatteluissa esille toisaalta yhtenä osallistumista vaikeuttavana asiana, mutta toisaalta myös ratkaisuna osallistumisen edistämiseen, halusin käsitellä tiedottamisen vielä erikseen omana kappaleenaan. Tiedottaminen jakaantui teemoittelussani sähköiseen viestintään, kirjalliseen ja henkilökohtaiseen viestintään sekä viestintään venäjänkielellä. Koska jokaisella järjestöllä on oma toimintamallinsa, on tärkeää, että myös tiedotuskanavat valitaan kohdennetusti järjestötoimintakohderyhmän mukaan.

Kysyttäessä, miten henkilöt saavat parhaiten tietoa oman yhdistyksen toiminnasta (LIITE 1), vastauksissa toistui sähköposti ja Internet. Järjestöjen hallituksissa toimivat henkilöt saivat tietoa myös kokouksien kautta. Yleisesti järjestöt tavoittaisivat Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt parhaiten useiden sähköisten tiedotusvälineiden kautta. (LIITE 1) Muun muassa järjestöjen Internet-sivut koettiin hyväksi tiedotuskanavaksi. Toisaalta jossain haastatteluissa tuotiin esille Internetin haaste tiedotuskanavana, eli se miten ihmiset löytävät hakemansa tiedon. Sosiaalisen median tiedottamisen työkaluina haastateltavat mainitsivat Facebookin ja Vkontakten, ”venäjänkielisen Facebookin”, josta sitä käyttäneillä oli hyviä kokemuksia venäjänkielisten ihmisten tavoittamisesta. Haastatteluissa pohdittiin myös Joensuun kaupungin Internet-sivuja järjestötoiminnan tiedottamisen areenana. Jelli-järjestötietopalvelun käyttämistä keksin kysyä vasta haastattelujen edetessä. Osa haastatteluista tiesi ja käytti jo kyseistä Jelli-sivustoa, mutta osa ei ollut kuullut ollenkaan koko Jelli-järjestötietopalvelusta. Valtakunnallisina tiedottamiskanavien esimerkkeinä venäjänkielisistä tiedotusvälineistä olivat www.russian.fi-internetsivusto sekä Spektr-lehti.

Sähköisen viestinnän lisäksi haastatteluissa nousi vahvasti esiin kirjallinen ja henkilökohtainen viestintä sekä viestintä omalla äidinkielellä. Kaikilla ei ole mahdollisuutta ja/tai tietotaitoa käyttää Internetiä. Haastatteluissa esiin tulleita kirjallisen viestinnän tiedottamiskanavia olivat muiden muassa sanomalehdet, ilmoitustaulu, Punaisen Ristin monikulttuurinen toimintakeskus Vatakka, tai joku muu tiedottamispiste. Toisaalta tiedottamista pohdittaessa on otettava huomioon, että kaikki eivät myöskään osaa suomea. Tällöin suomenkielinen mainos ilmoitustaululla tai lehdessä jää lukematta.

”Ongelma, on se, että kaikki eivät käytä nettiä, tietokone. Vanhat ihmiset tai joskus eivät kaikki kuulu sosiaaliseen mediaan.” V7

”Esimerkiksi vanha ikäläinen ihmiset no venäjän ei voi käyttää eikä halua käyttää netistä. Vielä esimerkiksi ei ymmärrä hyvin suomenkieltä, ei voi lukea niin ei mitään.” V2

Haastattelujen mukaan ”puskaradio” ja tiedottaminen ihmiseltä toiselta nousivat yhdeksi tärkeäksi tiedotuskanavaksi tarkasteltaessa sitä, miten Venäjältä Suomeen muuttaneita henkilöitä tavoitettaisiin parhaiten.

5.5 Muita tutkimuksia

Aikaisempien, suoraan verrannollisten, tutkimuksien löytäminen Venäjältä muuttaneiden kokemuksista järjestötoimintaan osoittautui haasteelliseksi. Suurin osa löytämistäni tutkimuksista kartoittivat Venäjältä Suomeen muuttaneiden kokemuksia Suomessa elämisestä sekä kotoutumisen onnistumisesta. Seuraavassa esittelen joitakin tutkimuksia, joissa on selvitetty muiden muassa venäläisten tarpeita ja toiveita järjestöjen toiminnasta sekä osallistumattomuuden syitä harrastus- ja vapaa-ajan toimintoihin.

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin ja Helsingin yliopiston selvityksen (n = 439) ”Suomen venäjänkieliset kulttuuripalveluiden käyttäjinä ja tuottajina” mukaan järjestöiltä toivottiin Suomessa syntyneiden tai Suomeen lapsena muuttaneiden venäjän kielen taidon ylläpitämistä ja kohentamista järjestämällä venäjänkielisiä tapahtumia, leirejä ja festivaaleja nuorille. Kaksikielisessä toiminnassa järjestöiltä toivottiin esimerkiksi kulttuuriprojekteja ja leirejä lapsille ja nuorille. (Lammi & Protassova 2011, 36.) Pehkonen (2010) tutki opinnäytetyössään maahanmuuttajien kokemuksia ja odotuksia Rantakylän seurakunnan venäjänkielisestä työstä. Tulosten mukaan vastaajat toivovat seurakunnalta venäjänkieliä kerhoja, mutta myös yhteyttä suomalaisten seurakuntalaisten kanssa. Muita toiveita olivat muiden muassa erilaiset juhlat ja suomen kielen kielikurssit. Lapsilleen vastaajat toivoivat omaa kulttuuria säilyttävää toimintaa, kuten kerhoja ja tapahtumia.

Vuoden 2012 maahanmuuttajabarometrissa yksi pilottibarometrien teema oli yhteiskunnallinen osallisuus, vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet. Teemassa selvitettiin muiden muassa osallistumattomuuden syitä harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan sekä sitä, miten maahanmuuttajat saavat tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Barometrin kyselyyn osallistui yhteensä 191 Venäjän kansalaista. Suurin osa venäläisistä vastaajista oli 24–54-vuotiaita ja he olivat muuttaneet Suomeen vuosina 2007–2009. Maahanmuuttajabarometrin 2012 mukaan 49 % (n = 183) venäläisistä osallistui kodin ulkopuoliseen, järjestettyyn harrastus- tai vapaa-ajan toimintaan. Barometrin mukaan 34 % vastaajista ei osallistunut kodin ulkopuoliseen, järjestettyyn harrastus- tai va-

paa-ajan toimintaan. 17 % kysymykseen vastanneista vastasi ”ei osaa sanoa”. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 3–6, 60–64.)

Edelleen Maahanmuuttajabarometrin mukaan kysyttäessä miksi vastaajat eivät osallistu harrastus- tai vapaa-ajan toimintaan 48 % venäläisistä vastaajista (n = 98) ilmoitti, ettei hänellä ole tietoa mahdollisuuksista. 18 % vastaajista osallistumattomuuteen oli joku muu syy. Muu syy oli useimmiten ajanpuute, ei tarvetta osallistua, heikko suomen kielen taito tai kieliongelma. Seuraavia syitä osallistumattomuudelle Maahanmuuttajabarometrin mukaan olivat harrastukset/vapaa-ajan toiminnan kalleus, harrastuksien ja vapaa-ajan toimintojen vähäisyys ja paikkojen kaukainen sijainti. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 65.) Maahanmuuttajabarometrissa selvitettiin myös sitä, mistä maahanmuuttajat saavat lisätietoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Tulosten mukaan vastaajat (n = 915) saivat tietoa Internetistä (61 %), suomalaisilta tuttavilta (52 %), sanomalehdestä/aikakauslehestä (43 %), muilta maahanmuuttajilta (42 %) ja televisiosta (42 %). (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 70.)

5.6 Tulosten luotettavuus

Tutkimuskysymyksiä tarkentuessa lokakuussa 2013 kävin ohjaajieni kanssa keskusteluja siitä, mistä ja miten kerään opinnäytetyöni aineiston. Keskusteluissa pohdittiin vaihtoehtoa haastatella Venäjältä Suomeen muuttaneita henkilöitä, jotka eivät ole mukana järjestötoiminnassa. Henkilöiden tavoittamisen kannalta oli kuitenkin hyvä, että päädyin jo aktiivisesti järjestötoiminnassa oleviin henkilöihin. Toisaalta henkilöiden aktiivisuus on otettava huomioon opinnäytetyöni tuloksia tarkastellessa. Olisivatko vastaukset olleet merkittävästi erilaisia, jos olisin haastatellut henkilöitä, jotka eivät ole mukana järjestötoiminnassa? Mielenkiintoista olisi ollut saada enemmän miehiä haastateltavaksi, millaisia vaikutuksia miesten vastauksilla olisi ollut opinnäytetyöni tuloksiin?

Opinnäytetyötä kirjoittaessani oma objektiivisuus tutkijana joutui koetukselle. Miten tulkitseen vastauksia ja miten en anna omien mielipiteideni tai ajatuksieni johdatella minua tiedostamatta? Haastattelujen nauhoittaminen oli ensiarvoisen tärkeää aineis-

ton analysoinnin kannalta. Luotettavuutta pohdittaessa on otettava huomioon se, että tuloksia analysoidessani jouduin jättämään joitakin vastauksia pois, koska en ollut aivan varma siitä, mitä vastaaja oli loppuen lopuksi vastauksellaan tarkoittanut. Kuitenkin muut opinnäytetyötäni sivuavat tutkimukset osoittavat osaltaan hyvin samankaltaisia vastauksia kuin ne tulokset, joita sain, joten tutkimustuloksiani voidaan konaisuudessaan pitää luotettavina. Tulosten pätevyudessa on huomioita haastateltavien henkilöiden pieni määrä ja aluesidonnaisuus.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tulosten perusteella Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt toivoivat järjestöiltä kulttuuripalveluita, oman kielen säilyttämiseen liittyvää toimintaa, juhlia ja tapahtumia, lasten kerhoja sekä erilaisia leirejä. Opinnäytetyöni tuloksia tukevat sekä Pehkosen (2010) opinnäytetyön tulokset että Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin ja Helsingin yliopiston selvityksessä saadut kehittämissuositukset: Voidaan siis todeta, että Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt toivovat järjestöiltä kulttuuripalveluita, tukea oman kielen säilyttämiseen, juhlia ja tapahtumia, lasten kerhoja sekä erilaisia leirejä. Liiallista yleistettävyyttä on kuitenkin varottava: Vastauksien teemoittelussa kohta ”muu toiminta” koostui monenlaisista toiveista ja tarpeista. Selvää on, että jokaisen henkilön omat kiinnostuksen kohteet sekä elämäntilanne ja elinympäristö vaikuttivat vastauksiin. Kuten yksi haastateltava totesi:

”On erittäin vaikea puhua Venäjältä Suomeen muuttavista henkilöistä, että heillä olisi joku semmoinen yhteinen tahtotila, ei ole. Se onkin se vaikeus, että kaikki ovat hyvin erilaisia ja ovat hyvin erilaisessa elämäntilanteessa.”

Vaikka vastauksissa tuli esille oman kulttuurin ja kielen säilyttäminen ja esille tuominen, usea vastaajista korosti voimakkaasti suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumisen ja sopeutumisen tärkeyttä ja yhdessä tekemistä.

Opinnäytetyöni tulosten mukaan järjestötoimintaan osallistumista edistävät ja helpottavat sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan sekä ymmärrys järjestötoiminnasta,

Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden ystävät ja tuttavat, järjestötoimintaan mukaan kutsuminen, Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden oma aktiivisuus, ”matalankynnyksen” toiminta ja järjestötoiminnasta tiedottaminen. Opinnäytetyöni tulosten mukaan asioita, jotka vaikeuttavat järjestötoimintaan osallistumista olivat ajan puute, suomen kieli, erilainen kulttuuri ja kokemus järjestötoiminnasta, tiedottaminen ja ”kynnys” lähteä mukaan.

Yksi järjestötoimintaan osallistumista edistävästä asioista oli opinnäytetyöni tulosten mukaan riittävä sopeutuminen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajabarometristä 2012 käy lisäksi selville, että tärkeitä asioita kotoutumisen kannalta ovat vastaajien mielestä työ, suomen tai ruotsin kielen taito, turvallisuus, terveyspalvelut, itselle/tai perheelle sopiva asunto ja lasten pääsy kouluun tai opiskelemaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 69.) On siis hyvin ymmärrettävää, että ihmisellä pitää olla kaikki perusasiat kunnossa ennen kuin järjestötoimintaan osallistuminen on ylipäättänsä mielekästä. Suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumisen merkitys ja järjestöosallisuuden yhteys tulee esille myös Maahanmuuttajabarometrin muissa tuloksissa: Suomessa asumisen pituudella havaittiin olevan yhteys järjestö- tai seurajäsenyyksiin. Pidemmällä Suomessa oleskelulla oli positiivinen yhteys suhteessa vastaajien edustamien järjestöjen ja seurojen lukumäärään. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 69.) Johtopäätöksenä voin todeta, että selvittämällä Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden toiveita, tarjoamalla tarpeisiin vastaavaa toimintaa, tukemalla kotoutumista sekä tiedottamalla järjestöjen toiminnasta, ihmisille tarjotaan kuitenkin mahdollisuus osallistua toimintaan, sitä niin halutessaan.

Opinnäytetyöni tulosten mukaan ymmärrys siitä, mitä järjestötoiminta Suomessa on, on positiivista vaikutusta järjestötoimintaan osallistumiseen. Kuten opinnäytetyöni tietoperustasta käy esille, järjestötoiminta ja sen historia Venäjällä verrattuna suomalaiseen järjestötoimintaan ovat erilaisia. Venäjältä Suomeen muuttaneilla henkilöillä voi olla hyvin erilainen kokemus ja ajatus järjestötoiminnasta, joten suomalaisen järjestötoiminnan tarkoitusta ja toiminnan lähtökohtia olisi hyvä ”avata”. Järjestöiden olisi tärkeää tuoda esille myös, millaisia mahdollisuuksia osallistumiseen on tarjolla, ja että järjestötoiminnalla voidaan vaikuttaa asioihin. Myös järjestötoiminnan vaikutuksia kotoutumisen edistymiseen pitäisi mielestäni korostaa.

Opinnäytetyössäni, kuten myös Maahanmuuttajabarometrissa, tiedon puute ja tiedottamisen puute, nousi yhdeksi keskeiseksi syyksi vastaajien osallistumattomuudelle järjestötoiminnassa. Jos henkilö ei ymmärrä suomen kieltä, on tietoa järjestöjen toiminnasta hyvin vaikea saada. Opinnäytetyöni yhdeksi järjestötoimintaan osallistumista helpottavaksi että vaikeuttavaksi tekijäksi nousi tiedottaminen tai tiedon puute. Haastateltavat pitivät tärkeinä sähköisiä viestintäkeinoja, mutta tärkeänä tiedotuskanavana pidettiin myös kirjallista viestintää ja henkilökohtaisia kontakteja. Myös Maahanmuuttajabarometrin tulokset tukivat monipuolista tiedon kulkua. Esimerkiksi Vkontakte tai Facebook mahdollistavat nopean asioiden tiedottamisen. Toisaalta järjestöjen tiedottamisessa on muistettava huomioida se, että kaikilla ei ole halua tai mahdollisuutta sähköisten viestimien käyttöön. Järjestömaailmassa tiedottaminen ja markkinointi ovat resurssikysymyksiä, ajasta, taidoista ja ihmisistä riippuvaa. Osallistumista edistävät tekijät tukivat kuitenkin ajatusta siitä, että ystävillä, tuttavilla, positiivisella ”puskaradiolla” ja järjestötoimintaan mukaan kutsumisella on merkitystä osallistumiseen. Edellä mainitut asiat eivät maksa mitään. Kyse on siis myös tahdosta, halusta ja asenteista.

Pohdittaessa sitä, mitä pitäisi tehdä Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden järjestötoimintaan osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi, opinnäytetyöni keskeiseksi kehittämissuositukseksi nousi tiedottaminen venäjän kielellä. Tiedottamisen lisäksi kehittämistä järjestöiltä toivottiin sekä markkinointiin ja mainontaan että monipuoliseen toimintaan. Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden mukaan saaminen järjestötoimintaan edellyttää sekä yksilön omaa aktiivisuutta että toimenpiteitä järjestön puolelta. Miten jokainen järjestö voisi omassa toiminnassaan edistää osallistumisen yhdenvertaisuutta ja tiedottamista niin, että se saavuttaisi myös maahanmuuttajat? Jokin tapahtuma tai toiminta, joka mahdollistaisi ensiksi tutustumisen järjestöön, voisi madaltaa kynnyistä myös järjestötoimintaan osallistumiselle. Järjestötoimintaan mukaan pyytäminen voisi saada ihmisen kiinnostumaan järjestötoiminnasta ja lähtemään toimintaan mukaan. Kuten Järjestötoiminnan osallisuuden portaat (Elonheimo 2011) osoittavat, osallistuminen toimintaan voi lähteä hyvin pienestä ja kasvaa siitä portaittain. Parhaimmassa tapauksessa osallistuminen voi muuttua vähitellen osallisuudeksi.

Kehittämisehdotukset

Opinnäytetyön yhtenä tarkoituksena oli tuottaa opinnäytetyöni toimeksiantajalle Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistykselle konkreettisia kehittämisehdotuksia. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry on maakunnallinen sosiaali- ja terveystieteellinen yhdistys, joka toimii oman alansa vaikuttajana, tiedon tuottajana, kehittäjänä sekä keskustelun herättäjänä. Yhtenä yhdistyksen tavoitteena on muuan muassa kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen. (Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys 2013.) Seuraavassa esittelen joitain konkreettisia kehittämissideoita Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden osallistumismahdollisuuksien edistämiseksi. Kehittämisehdotuksilla olen pyrkinyt vastaamaan opinnäytetyön tuloksista nousseisiin tarpeisiin.

Jelli-järjestötietopalvelun rooli tiedottamisessa ja tunnettuus

Osalle vastaajista Jelli-järjestötietopalvelu oli tuttu. Osa vastaajista ei ollut kuullut tai käyttänyt kyseistä Internet-sivustoa. Voitaisiinko Jelli-järjestötietopalvelusta lähettää esimerkiksi tutustumissähköposti järjestöjen puheenjohtajille ja sitä kautta hallituksen jäsenille? Tämä lisäsi tietoutta pohjoiskarjalaisten järjestöistä ja niiden toiminnasta.

Maahanmuuttajien mahdollisuudet -messut

Maahanmuuttajien mahdollisuudet -messut on hyvä tapa tavoittaa maahanmuuttajia. Voitaisiinko messuille esimerkiksi lisätä vielä enemmän mukaan venäjänkielisiä järjestötoimijoita esittelemään ja kertomaan suomalaisesta järjestötoiminnasta? Esimerkiksi lyhyt esittely siitä, mitä on suomalainen järjestötoiminta ja tämän jälkeen paneelikeskustelu tulkaten siitä, mitä järjestötoiminta on antanut osallistujille?

Järjestöjen tiedottaminen ikäihmisille

Voitaisiinko esimerkiksi Venäjältä Suomeen muuttaneille ikäihmisille suunnattua toimintojen mainostamista tehdä esimerkiksi ilmaisjakelulehdessä tai ilmoitustauluilla, ja

kääntää ilmoitukset myös venäjäksi? Tätä ennen pitäisi kuitenkin varmistaa se, mitkä ovat ne paikat, jotka tavoittavat Venäjältä Suomeen muuttaneet ikäihmiset.

Kontaktit ja kertominen järjestötoiminnasta kotoutumispalveluiden ja muiden kurssien yhteydessä

Järjestöjen tiedottaminen tai paikanpäällä käyminen ja kertominen oman yhdistyksen toiminnasta, esimerkiksi Vatakassa suomenkielen kurssien yhteydessä, voisi myös madaltaa kynnystä lähteä mukaan toimintaan.

”Kevyempi” selvitys tiedotusmahdollisuuksien parantamisesta

Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden toiveita, tarpeita ja ajatuksia järjestöjen tiedottamisesta voitaisiin selvittää ”kevyemmin” esimerkiksi Vkontakten kautta.

7. LOPUKSI

Itselleni opinnäytetyön kirjoittaminen oli matka uuden asian äärelle. Opinnäytetyöprosessin aikana opin paljon uutta järjestötoiminnasta ja sain uusia näkökulmia siihen, miten monikulttuurista järjestötoimintaa voidaan kehittää. Haasteita osallistumismahdollisuuksien parantamisessa järjestötoimintaan varmasti riittää. Toisaalta loppujen lopuksi opinnäytetyöni tuloksissa päädyttiin mielestäni hyvin yksinkertaisen asian äärelle, jonka kuka tahansa meistä voi toteuttaa. Kuten yksi haastateltavistani sanoi: ”Se on varmaan tärkeä, kun ihmisille sanotaan, että sä olet tärkeä, tule mukaan!”

Opinnäytetyöni tuloksia tullaan hyödyntämään Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen toiminnassa ja hankkeissa. Esittelen opinnäytetyöni tulokset myös Pohjois-Karjalan Järjestöasianneuvottelukunnan Venäjä-työryhmän kokouksessa. Opinnäytetyötä tehdessäni ajatukset uppoutuivat täysin Venäjältä Suomeen muuttaneisiin henkilöihin ja venäläisyyteen. Pohjois-Karjalan monikulttuurisen järjestötoiminnan ja osallistumismahdollisuuksien kehittämisen lähtökohtana on tietenkin oltava kaikkien et-

nisten kulttuurien huomioiminen. Jatkotutkimusideana voitaisiin esimerkiksi kerätä järjestöiltä jo olemassa olevia hyviä käytäntöjä monikulttuurisen toiminnan edistämiseksi tai kartoittaa järjestöjen näkökulmaa monikulttuurisen järjestötoiminnan tilasta ja tulevaisuudesta Pohjois-Karjalassa.

Lopuksi haluan kiittää kaikkia opinnäytetyössäni tukeneita ja ohjanneita henkilöitä. Kiitos myös Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunnan Venäjä-työryhmälle, että sain tehdä opinnäytetyöni näin mielenkiintoisesta aiheesta.

LÄHTEET

- Alanen, Aku 2007. Venäjän kielen asemasta Suomessa on syytä keskustella. Tilastokeskus. Viitattu 13.12.2012. http://www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-12-18_001.html?s=0
- Elonheimo, Ville 2011. Monikulttuurisuustyöpaja. Työpajan kooste. Pohjois-Karjalan Järjestöpäivät 2011. 24.9.2011. Nurmes: Hyvärilä. Viitattu 26.3.2013. http://www.jelli.fi/jarjestot-vaikuttajina/pohjois-karjalan-jarjestoasiain-neuvottelukunta/jarjestopaivat_2011/
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8.painos. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Dzhibladze, Juri 2005. Kansalaisaktivismi vahvan valtion puristuksessa. Teoksessa Airi Leppänen (toim.) Kansalaisyhteiskunta liikkeessä yli rajojen. Palmenia-kustannus, 170–190.
- Gretschel, Anu 2002. Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin. Jyväskylän yliopisto.
- Harju, Aaro 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Kansanvalistusseura.
- Harju, Aaro 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.
- Herranen, Jatta 2011. Näkökulmia osallisuuteen- luento 24.11.2011. Salli osallisuus! oSallisuushanke Salli. Joensuu: Kotikartano.
- Hirsjärvi Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsingin yliopisto.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara Paula 2008. Tutki ja kirjoita.13.–14., osin uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hänninen, Sakari & Kangas, Anita & Siisiäinen, Matti 2003. Esipuhe. Teoksessa Sakari Hänninen, Anita Kangas & Martti Siisiäinen (toim.) Mitä yhdistykset välittävät. Tutkimuskohteena kolmas sektori. Jyväskylä: Atena kustannus Oy, 7–10.
- Jelli-järjestötietopalvelu 2012a. Järjestöjen Venäjä-työryhmä. Viitattu 18.12.2012. <http://www.jelli.fi/jarjestot-vaikuttajina/pohjois-karjalan-jarjestoasiain-neuvottelukunta/tyoryhmat/janeve/>
- Jelli-järjestötietopalvelu 2012b. Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunnan toiminta. Viitattu 12.12.2012. <http://www.jelli.fi/jarjestot-vaikuttajina/pohjois-karjalan-jarjestoasiain-neuvottelukunta/toiminta/>
- Jelli-järjestötietopalvelu 2013a. Jelli-järjestörekisteri. Viitattu 27.3.2013. <http://www.jelli.fi/jarjestorekisteri/>
- Jelli-järjestötietopalvelu 2013b. Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunnan tehtävät. Viitattu 25.3.2013. <http://www.jelli.fi/jarjestot-vaikuttajina/pohjois-karjalan-jarjestoasiain-neuvottelukunta/toiminta/janen-tehtavat/>

- Kiilakoski, Tomi 2007. Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 77. Opetushallitus. Nuorten osallisuushanke. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja A 3, 2007, 8–23.
- Laitinen, Hanna 2006. Osallistumisen merkitykset ja mahdollisuudet järjestötoiminnassa. Teoksessa Hanna Laitinen (toim.) Tule mukaan. Osallistumisen edellytyksiä järjestötyössä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 11, 2006, 85–96.
- Lammi, Anelma & Protassova, Ekaterina 2011. Suomen venäjänkieliset kulttuuripalveluiden käyttäjänä ja tuottajina. Helsingin yliopiston nykykielten laitos ja Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti. Viitattu 2.2.2013.
http://www.kulttuuriakaikille.info/doc/monikulttuurisuus_kansio/suomen_venajankieliset_kulttuuripalveluiden_kayttajina_ja_tuot.pdf
- Liebkind, Karmela 2000. Monikulttuurisuus on tulevaisuutta. Teoksessa Karmela Liebkind (toim.) Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Helsinki: Gaudeamus/ Oy Yliopistokustannus, 171–182.
- Loimu, Kari 2012. Yhdistystoiminnan käsikirja. 5 painos. Sanoma Pro Oy.
- Martikainen, Tuomas & Sintonen, Teppo & Pitkänen, Pirkko 2006. Ylirajainen liikkuvuus ja etniset vähemmistöt. Teoksessa Tuomas Martikainen (toim.) Ylirajainen kulttuuri. Etnisyys Suomessa 2000-luvulla. Tietolipas 212. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 9–41.
- Mattsson, Lisbeth & Kivilä, Niina 2012. Kansainvälinen Itä-Suomi. Itä-Suomen maahanmuuttostrategia 2017. Pohjois-Savo, Etelä-Savo ja Pohjois-Karjala. Elinvoimaa alueelle 7/2012. Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
- Pajula, Elina 2012. Suomen Sosiaali- ja terveys ry. Järjestöasiain neuvottelukunta JANE- uudenlainen järjestö-kunta yhteistyörakenne. Slideshare-esitys. Viitattu 12.12.2012.http://www.lapinliitto.fi/c/document_library/get_file?folderId=909537&name=DLFE-16013.pdf.
- Patentti- ja rekisterihallitus 2012. Ulkomaalaiset yhdistyksissä. Viitattu 2.1.2012.
http://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/ulkomaalaiset_yhdistyksissa.html
- Patentti- ja rekisterihallitus 2013. Yhdistysnetti. Viitattu 12.3.2013.
<http://yhdistysrekisteri.prh.fi/ryhaku.htx>
- Pehkonen, Auli 2010. Maahanmuuttajien kokemuksia ja odotuksia Rantakylän seurakunnan venäjänkielisestä työstä. Diakonia ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö. Viitattu 27.3.2013.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/22484/Pehkonen_Auli.pdf?sequence=1
- Peltosalmi, Juha & Siisiäinen, Martti 2001. Yhdistysten toimialan mukainen luokittelumalli. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylän yliopiston sosiologian julkaisuja 67.
- Perustuslaki (1999/731).
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2007. Yhteistä hyvää. Pohjois-Karjala hyvinvointialan järjestöstrategia 2015. Julkaisu 106/2007.

- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2008, 14–24. Taustatietoa Pohjois-Karjalan kansainvälistymisestä -tilastokatsaus. Viitattu 4.1.2013. <http://www.pohjois-karjala.fi/dman/Document.phx?documentId=rc34708093103596&cmd=download>
- Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto 2010. Pohjois-Karjalan maakuntaohjelma 2011–2014. POKAT 2014. Viitattu 27.11.2012. <http://www.pohjois-karjala.fi/dman/Document.phx?documentId=ge16510141054544&cmd=download>
- Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry 2013. Viitattu 3.4.2013. <http://www.pksotu.fi/>
- Puolustusministeriö 2008. Haasteiden Venäjä. Viitattu 2.2.2013. http://www.defmin.fi/files/1232/Haasteiden_Venaja.pdf
- Pyykkönen, Miikka 2007. Järjestäytyvät diasporat. Etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistyksissä. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylän studies in education, psychology and social research 306. Viitattu 12.12.2012. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13323/9789513928728.pdf?sequence=1>
- Raninen, Anni & Raninen, Tarja & Tornaeus, Görän 2007. Mathildan muodonmuutos. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan uudet kasvot. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry. 1.painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Ratinen, Eija 2011. Pohjois-Karjalan ELY-keskus. Tilastokatsaus maahanmuuttajiin. Viitattu 27.11.2012. http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/pohjoiskarjalanely/Maahanmuutto/Documents/Kotouttamisseminaari_300811/1%20Maahanmuuttajatilastoja%20RATINEN.pdf
- Rastas, Anna 2005. Kulttuurit ja erot haastattelutilanteessa. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 78–102.
- Salmenniemi, Suvi 2007. Kansalaistoiminta, kansalaisuus ja sukupuoli Venäjällä. Naistutkimus 3/2007. Lektio. Elektra-aineisto. Rajattu käyttöoikeus. Viitattu 5.1.2013. <http://elektra.helsinki.fi.ruka.humak.edu:2048/se/n/0784-3844/20/3/kansalai.pdf>
- Salmenniemi, Suvi & Rotkirch Anna 2008. Johdanto: Verkostojen Venäjä. Teoksessa Suvi Salmenniemi & Anna Rotkirch (toim.) Suhteiden Venäjä. Helsinki: Gaudeamus, 9–25.
- Siisiäinen, Martti 1996. Suomalaisen yhdistyselämän kehitys. Teoksessa Virve Riikonen & Martti Siisiäinen (toim.) Yhdistys 2000. 1 painos. Opintotoiminnan Keskusliitto OK ry, 35–49.
- Siisiäinen, Martti 2002. Yhdistyslaitos vuosituhaten vaihteessa. Teoksessa Petri Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus, 94–111.
- Siisiäinen Martti, 2004. Yhdistysten nykytila ja kehityksen suunnat. Teoksessa Virve Riikonen & Martti Siisiäinen (toim.) Yhdistyksen uusjako. 2 painos. Opintotoiminnan keskusliitto OK ry, 10–34.

- Siisäinen, Martti & Kankainen, Tomi 2009. Järjestötoiminnan kehitys ja tulevaisuuden näkymät Suomessa. Teoksessa Suomalaiset osallistujina. Katsaus suomalaisen kansalaisvaikuttamisen tilaan ja tutkimukseen. Oikeusministeriö. Oikeusministeriön julkaisu 2009:5. 90–137.
- Sisäasiainministeriö 2010. Maahanmuuton vuosikatsaus 2010. Viitattu 4.1.2012. http://www.migri.fi/download/14582_maahanmuuton_vuosikatsaus_2010_fi.pdf
- Sisäasiainministeriö 2012. Taustatiedote. Uusi kotouttamislaki: Suomeen muuton alkuvaiheen ohjausta parannetaan. Viitattu 3.1.2012. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/aek/maahanmuutto/Documents/Uusi%20kotoutumislaki%20voimaan%20syyskuussa%202011.pdf>
- Sisäasiainministeriö 2013. Hyviä etnisiä suhteita edistetään eri toimijoiden yhteistyöllä. Viitattu 25.3.2013. http://www.intermin.fi/fi/yhdenvertaisuus/hyvien_etnisten_suhteiden_edistaminen
- Stranius, Leo 2011. Vapaaehtoistyön uudet muodot. Vapaaehtoistoiminnan teemavuosi 2011. Luentosarja Studia generalia. 30.11.2011. Joensuu.
- Särkelä-Kukko, Mona 2012. Huono-osaisten osallisuus. Osallisena yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Salli-päivät 28.3.2012. Kuopio. Viitattu 27.3.2013.. <http://bambuser.com/v/2506949>
- Tilastokeskus 2010. Väestörakenne. Viitattu 4.1.2013. http://www.stat.fi/til/vaerak/2010/vaerak_2010_2011-03-18_laa_001_fi.html#1.Tilastotietojenrelevanssi
- Tilastokeskus 2013. Taulukot tilastoissa: väestörakenne. Viitattu 26.3.2013. http://193.166.171.75/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Valtion kotouttamisohjelma. Hallituksen painopisteet vuosille 2012–2015. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Konserni 27/2012. Viitattu 2.1.2013. http://www.tem.fi/files/34181/TEMjul_27_2012_web.pdf
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2013. Maahanmuuttajabarometri 2012. Viitattu 27.2.2013. http://www.tem.fi/files/35826/Maahanmuuttajabarometri2012_11_2013.pdf.
- Yeung, Anne Birgitta. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.
- Yhdistyslaki (1989/503).
- Zdravomyslova, Jelena 2005. Venäjän kansalaisjärjestöt ja kansalaisaktiivisuus Venäjällä. Teoksessa Airi Leppänen (toim.) Kansalaisyhteiskunta liikkeessä yli rajojen. Palmenia-kustannus, 204–214.

LIITE 1

KIRJALLINEN VASTAUSLOMAKE

1. Sukupuoli nainen ____ mies ____
2. Olen syntynyt (merkitse rasti x)
- 1940-49
 - 1950-59
 - 1960-69
 - 1970-79
 - 1980-89
 - 1990-99
 - 2000 →
3. Kansalaisuus?(merkitse rasti x)
- Suomen kansalaisuus
 - Venäjän kansalaisuus
 - Kaksoiskansalaisuus (Suomi ja Venäjä)
 - joku muu, mikä? _____
4. Kuinka monta vuotta olet asunut Suomessa?
5. Koulutustaso ja missä koulutus on suoritettu?
6. Missä järjestössä tai järjestöissä toimit?
7. Kuinka monta tuntia **viikossa** käytät yhteensä aikaasi järjestötoimintaan?
____tuntia
8. Toimitko aktiivisesti järjestötoiminnassa **ennen** kuin muutit Suomeen?

kyllä ____ en ____

9. Miten kuvailisit sanaa yhdistys?

10. Miten kuvailisit sanaa järjestö?

Jatkuu seuraavalla sivulla.

HAASTATTELURUNKO

- (Mitkä olivat tärkeimmät syyt,) miksi lähdit mukaan järjestötoimintaan Suomessa?
- Miten lähdit mukaan järjestötoimintaan?
- Mitkä asiat ovat helpottaneet osallistumistasi järjestötoimintaan?
- Mitkä asiat ovat vaikeuttaneet osallistumistasi järjestötoimintaan?
- Miten saat parhaiten tietoa oman yhdistyksesi toiminnasta?
- Mikä on mielestäsi parasta järjestötoiminnassa?
- Mitkä asiat ovat mielestäsi huonosti järjestötoiminnassa?

→ Miten asia voitaisiin korjata?

Millaista toimintaa Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt haluaisivat järjestöiltä

- Minkälaisesta toiminnasta olet kiinnostunut?
- Kuvaile toimintaa/tapahtumaa, tilaisuutta, jossa haluaisit olla mukana tänä vuonna?
- Millaista toimintaa toivoisit pohjoiskarjalaisilta järjestöiltä lisää?
- Miten haluaisit saada tietoa pohjoiskarjalaisten järjestöjen toiminnasta?

Mitä pitäisi tehdä Venäjältä Suomeen muuttaneiden henkilöiden järjestötoimintaan osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi

- Mitkä ovat mielestäsi suurimmat syyt, miksi Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt eivät osallistu järjestötoimintaan?

→ Mitä asialle voitaisiin tehdä?

- Millaista toimintaa Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt ovat toivoneet?
- Miten järjestöt tavoittaisivat parhaiten Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt?

LIITE 2

OSALLISTUMISTA EDISTÄVÄT TEKIJÄT

- Miten lähdit mukaan järjestötoimintaan?
- Mitkä asiat ovat helpottaneet osallistumistasi järjestötoimintaan?

OSALLISTUMISTA VAIKEUTTAVAT TEKIJÄT

- Mitkä asiat ovat vaikeuttaneet osallistumistasi järjestötoimintaan?
- Mitkä ovat mielestäsi suurimmat syyt, miksi Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt eivät osallistu järjestötoimintaan?
- Mikä on huonosti järjestötoiminnassa?

TOIVEITA TOIMINNASTA

- Minkälaisesta toiminnasta olet kiinnostunut?
- Kuvaile toimintaa/tapahtumaa, tilaisuutta, jossa haluaisit olla mukana tänä vuonna?
- Millaista toimintaa toivoisit pohjoiskarjalaisilta järjestöiltä lisää?
- Millaista toimintaa Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt ovat toivoneet?

TIEDOTUS

- Miten saat parhaiten tietoa oman yhdistyksesi toiminnasta?
- Miten haluaisit saada tietoa pohjoiskarjalaisten järjestöjen toiminnasta?
- Miten järjestöt tavoittaisivat parhaiten Venäjältä Suomeen muuttaneet henkilöt?

KEHITTÄMISEHDOTUKSET

- Mitä asialle voitaisiin tehdä?

LIITE 3

OSALLISTUMISTA EDISTÄVÄT TEKIJÄT

- ystävät ja tuttavat
- mukaan kutsuminen
- matalan kynnyksen toiminta
- oma aktiivisuus/mielenkiinto
- sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja ymmärrys järjestötoiminnasta

OSALLISTUMISTA VAIKEUTTAVAT TEKIJÄT

- ajan järjestäminen (perhe, työ, koulu, henkilökohtaiset syyt)
- asenteet, raamit, rajoitukset
- tiedottaminen
- järjestötoiminnan virallinen osuus
- erilainen kulttuuri/erilainen kokemus järjestötoiminnasta
- kynnys lähteä mukaan
- oma elämäntilanne
- suomen kieli
- käytännön asiat

TOIVEITA TOIMINNASTA

- juhlat ja tapahtumat
- leirit
- kerhotoiminta lapsille
- kulttuurin ja kielen säilyttäminen
- muu toiminta

TIEDOTUS

- sähköinen viestintä
- kirjallinen ja henkilökohtainen viestintä
- viestintä omalla kielellä

KEHITTÄMISEHDOTUKSET

- tiedottaminen omalla kielellä
- monipuolinen toiminta ja tutustuminen
- markkinointi ja mainonta